131

—บทที่ ๒๕—

๖. "เจโตปริยญาณ" สิ ! จึงจะ**เป็นเรื่องของ "จิตในจิต" แท้** เป็นเรื่องของ รูปจิต–อรูปจิต โดยตรง แต่ก็อีกหนะแหละ ถ้ายังหลงยึดอยู่แต่กับ **ปุคคลาธิฏฐาน** คือ มุ่งอยู่แต่ **รูปธรรม** (*"รูปจิต" ถ้าละเอียดสุขุมเข้าไปอีก เรียกว่า "อรูปจิต"*) โดยไม่เข้าใจ **"เวทนา" ของจิตในจิต** นั้น ๆ ไม่เข้าใจให้ถึง **"ธรรมในธรรม"** เช่น ไปมัวเล่นจิตออก–จิตเข้า ถอดจิตไปเที่ยว ให้ไปเห็น ไปดูรูปนั้นเรื่องนี้ อันอยู่นอกตน ก็ตาม ในตนก็ตาม ก็ยังคงเป็น "มิจฉาทิฏฐิ" อยู่ทั้งนั้น

เช่น ไปพบวิญญาณคนนั้น เทพองค์นี้ ไปดูของหาย ไปดูคนนั้นคนนี้ที่อยู่ไกล อันเป็นเรื่องนอกตน

หรือ ไปดูเมืองสวรรค์ ไปดูเมืองนรก ซึ่งเป็นเรื่อง **"ในตน"** แท้ๆ ไม่ได้ไปไหนเลยสักหน่อย !(*อันนี้ เป็น* **อุปาทานจิต***ชนิดหนึ่ง เป็น "สมมุติสัจจะ" ของจิตผู้นั้นๆเอง ซึ่งผู้ยัง "ไม่รู้แจ้ง" หรือ ยังมี "อวิชชา" อยู่ ก็จะหลงว่า มีเมืองสวรรค์เมืองนรกอยู่* **"นอกตน"** *เป็นรูปร่าง สีสัน ตาม* **"อุปาทานจิต" ของตน***อย่างนั้น ๆ แต่โดยแท้จริงแล้ว ผู้พ้น "อวิชชา" จริง จะรู้แจ้งเข้าใจชัดว่า* **อยู่ "นอกตนนอกตัว" นั้น ไม่มีวัตถุ ไม่มีวิญญาณ ที่เป็นรูปเป็นตัว** (*อัตตา*) **อย่างนั้น ๆ หรอก !** **แต่ "จิต"**

ที่เป็นสวรรค์ เป็นนรก อย่างนั้นๆ **ของตน**นั้น มีจริงๆ เรียกว่า "อุปาทาน-จิต" เป็น**อัตตภาพ**ของตนโดยแท้ สิ่งที่ได้เช่นนี้นั้น ก็เรียกกันว่า "**มโนมยอัตตา**")

หรือ ใช้จิตไปหยั่งรู้ในจิตของผู้อื่นว่า เขาคิดอย่างไร ? เขาจะพูดอย่างไร ? เขาจะทำอะไร ? ก็ไปดักรู้เขาก่อนได้ เรียกว่า **เก่งทางดักใจ** แล้วก็หลง "ความเก่ง" ติดในความสามารถอยู่เพียงนั้น ก็หาได้เป็น "สัมมาทิฏฐิ" ไม่ ยังเป็น "มิจฉาทิฏฐิ" อยู่แท้ๆ

การทำได้เช่นนี้ ก็เรียกว่า "เก่ง" จริงเหมือนกัน เรียกว่า "**อาเทสนาปาฏิหาริย์**" ซึ่งพระพุทธองค์ก็ได้บริภาษ ไว้อีกนะแหละว่า **พระองค์ เกลียดชัง** *(ขิคุจฉามิ)* **เบื่อระอา***(หรายามิ)* **ไม่ชอบใจ***(อัฏฏิยามิ)* **ใน "อาเทสนาปาฏิหาริย์" ทั้งห้ามสาวกของพระองค์แสดง และ ไม่ให้ไปยุ่ง ไปวุ่นกับเรื่องพวกนี้เป็นอันขาด เพราะมันเป็น "เดรัจฉานวิชชา" แท้**

อย่าว่าไปถึงขนาดเล่นกับวิญญาณคนโน้นเทพองค์นี้ หรือ ตามของหาย ทายเลขทายเบอร์เลย นั่นเป็นเรื่องหยาบมากแล้ว **แม้แต่การทายใจ การดักรู้ใจ** แล้วเที่ยวได้เอามาพูดมาบอกเล่นกับใครๆ อันไม่เป็นไปเพื่อมรรค เพื่อผล สู่นิพพาน ก็**ผิดธรรม ผิดศีล** ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทันที เพราะใน "ศีล" นั้น **เดรัจฉานวิชชา**เหล่านี้ มีห้ามไว้ทั้งสิ้น ผู้มี "สีลสิกขา" หรือ ตั้งใจศึกษาศีลของศาสนาพุทธให้ถ่องแท้ ย่อมจะรู้จะเข้าใจได้ เว้นแต่ผู้ไม่มี "สีลสิกขา" อย่างแท้จริง ก็จะยังไม่เข้าใจ หรือ ผู้ศึกษา "ศีล" เข้าใจแล้ว ทั้งรู้อยู่ว่า ผิด แต่ก็ยังละเมิด ผู้นั้นก็ยังมีกิเลส–ตัณหา–อุปาทาน เป็น "เหตุ" *(สมุทัยอริยสัจ)* อยู่ เท่านั้นไม่มีอื่น ไม่โดยตรง ก็โดยอ้อมหรือโดยเชิงสุขุมลึกซ้อน

ผู้ใดไปหลง "**อาเทสนาปาฏิหาริย์**" **คือ ไปหลงสำคัญผิด** ว่า ผู้สามารถรู้ "อรูป" ต่างๆ *(ซึ่งที่ถูกที่จริง เป็นอภิญญาขั้น* "**โสตทิพย์**" *มิใช่* "**เจโตปริยญาณ**" *ด้วยซ้ำ คือ ความรู้แค่ขั้นรู้รูป หรือ รู้ "ผลของความคิด" มิใช่รู้จิต รู้ซ้อนลึกลงไปใน "ผลของความคิด" นั้นๆ ถึงขั้นเข้าใจในโลภมูลจิต โทสะมูลจิต ฯลฯ และ*

133

ซ้อนลงไปอีกเป็น "เวทนาในเวทนา" ดังนี้ ไม่ ดักใจรู้ใจคนได้ว่าเขาคิดอย่างไร ? เขาจะพูดว่าอย่างไร ? ก็รู้ได้ก่อน เขาจะทำอะไร ? ก็รู้ได้ก่อน นั้น ก็ไป "หลง" ว่าเป็น "คุณธรรม" ของ "อริยเจ้า" "หลง" ถือเอาเป็นเครื่องพิสูจน์ว่า คนผู้นั้นเป็นผู้มีคุณธรรมแบบพุทธวิชชา หรือ บางคนหลงเลยเถิดไปว่า เป็นคุณธรรมเครื่องพิสูจน์ความเป็นพระอรหันต์เอาด้วย ผู้นั้นก็เป็นคนที่ยังไม่เข้าใจ "พุทธวิชชา" ยังไม่มี "สัมมาอริยมรรค" และ เป็นผู้ "หลงผิด" โดยแท้ (มิจฉาทิฏฐิ)

เพราะความสามารถในเชิงเช่นนี้ เพียงเท่านี้ นั้น **ไม่ใช่ "เจโตปริยญาณ"** *อันเป็น* **อภิญญา** *ของพุทธถูกตรง* มันยังเป็น **แค่ "เจโตปริยญาณ" ที่เป็นอาเทสนาปาฏิหาริย์"** เป็น **โลกียอภิญญา** เพียงรู้ "รูปธรรม" ของจิต ได้เท่านั้น ยังไม่ลึกซึ้งถึงขั้นรู้ "เวทนา" ของจิตในจิต นั้นๆ ยังไม่รู้ถึงขั้น "ธรรมในธรรม" คือ รู้ดี *(กุศลาธรรม)* คือ รู้ชั่ว *(อกุศลาธรรม)* อันเป็นขั้น "อภิธรรม" ก็ยังไม่นับว่าเป็น "สัมมาทิฏฐิ" หรือ ยังไม่นับว่า เป็น "สติปัฏฐาน" แท้ถูกตรง อันจะมี "ผล" ละชั่วประพฤติดี จนถึงจิตหลุดล่อนบริสุทธิ์ผ่องใสได้

"เจโตปริยญาณ" ที่ถูกตรงเป็นอภิญญาแท้ๆของพุทธ เป็นสติปัฏฐานแท้ ๆ นั้น จะต้องรู้ว่า "จิต" นั้น ๆ มีกิเลส มีตัณหาอย่างไร ? มีทุกข์ มีสุขอย่างไร ? หรือ มีโลภะ มีโทสะขนาดไหน ? ต้องรู้ "รูป" *(ขั้น "อรูป" อีก)* และต้อง รู้ "นาม" *(ขั้น "ความรู้สึก" ที่แฝงซ้อนปรุงแต่ง "รูป" นั้นๆ อยู่ด้วย เรียกว่า รู้ "เวทนา"* จึงจะเป็นการรู้แจ้งใน *"สังขาร" เป็นการรู้รอบถ้วน อันเรียกว่า* "ปริยญาณ" ใน "เจโต" *ถูกแท้)*

ดังเช่น สำนวนที่แปลกันไว้ในพระไตรปิฎก ฉบับมาตรฐานหลวงว่า

"เธอย่อมกำหนดรู้ใจของสัตว์อื่น ของบุคคลอื่นด้วยใจ คือ จิตมีราคะ ก็รู้ว่า จิตมีราคะ หรือ จิตปราศจากราคะ ก็รู้ว่า จิตปราศจากราคะ

134

จิตมีโทสะ ก็รู้ว่า จิตมีโทสะ หรือ จิตปราศจากโทสะ ก็รู้ว่า จิตปราศจากโทสะ จิตมีโมหะ ก็รู้ว่า จิตมีโมหะ หรือ จิตปราศจากโมหะ ก็รู้ว่า จิตปราศจากโมหะ จิตหดหู่ (*สังขิตฺต*) ก็รู้ว่า จิตหดหู่ หรือ จิตฟุ้งซ่าน (*วิกฺขิตฺต*) ก็รู้ว่า จิตฟุ้งซ่าน จิตเป็นมหรคต (*มหัคฺคต*) ก็รู้ว่า จิตเป็นมหรคต หรือ จิตไม่เป็นมหรคต (*อมหัคฺคต*) ก็รู้ว่า จิตไม่เป็นมหรคต จิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า (*สอุตฺตร*) ก็รู้ว่า จิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า หรือ จิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า (*อนุตฺตร*) ก็รู้ว่า จิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า จิตเป็นสมาธิ (*สมาหิต*) ก็รู้ว่า จิตเป็นสมาธิ หรือ จิตไม่เป็นสมาธิ (*อสมาหิต*) ก็รู้ว่า จิตไม่เป็นสมาธิ จิตหลุดพ้น (*วิมุตฺต*) ก็รู้ว่า จิตหลุดพ้น จิตไม่หลุดพ้น (*อวิมุตฺต*) ก็รู้ว่า จิตไม่หลุดพ้น

ดูกรมหาบพิตร (*ผู้ที่พระพุทธองค์ตรัสอยู่ด้วย ซึ่งในที่นี้ ก็เป็นแค่ฆราวาสเท่านั้น สังเกตให้ดี และธรรมที่แสดงอยู่ในขณะนั้นนั้น ก็เป็นธรรมขั้น* "อภิญญา" *ซึ่งเป็น* อุตตริมนุสสธรรม) เปรียบเหมือนหญิงสาว ชายหนุ่ม ที่ชอบการแต่งตัว เมื่อส่องดูเงาหน้าของตน ในกระจกอันบริสุทธิ์สะอาด หรือ ในภาชนะน้ำอันใส หน้ามีไฝ ก็จะพึงรู้ว่า หน้ามีไฝ หรือ หน้าไม่มีไฝ ก็จะพึงรู้ว่า หน้าไม่มีไฝ ฉันใด ภิกษุก็ฉันนั้นแล ฯ

จะเห็นได้ว่า แม้แต่คำแปลในที่นี้ ก็ยังได้แปลไว้แล้วอย่างถูกต้อง คือ "**รู้ใจ–ด้วยใจ**" ไม่ว่า จะเป็น "ใจ" ของใคร ก็ต้อง รู้ ให้ถึง "**ตัวในใจ**" คือ **รู้ให้ถึงความรู้สึกในใจ** (*นั่นแหละคือ รู้ "จิตในจิต"*) **รู้รสของใจ รู้เวทนาของใจ รู้สุข รู้ทุกข์ รู้โสมนัส รู้โทมนัส รู้กิเลสมูลต่างๆ รู้ "อารมณ์"** *ไม่ใช่จะรู้ แต่เพียง "รูป" นอกๆ ของจิตอยู่ แค่นี้ !* กล่าวคือ ไม่ใช่แค่ภาพที่แสดงเพียงสีแสง แสดงแค่บทบาทของโฉมกาย ที่เป็นไปอยู่เท่านั้น ถ้าแค่นั้น มันยังคงเรียกว่า "รูป" "รูป" นั้นมันแค่เปลือก ! แค่ความหยาบ มันยังไม่ถึงขั้น "นาม" ยังจับนามยังไม่ถูกนามเลย มันยังคงหลงแต่แค่ "รูปจิต" อยู่ มันต้องเป็น "ความรู้สึก – ความรู้รส" นั้น ๆอยู่ที่ตัวเอง สมชื่อว่าคือ "นาม" ตัวจริง มันจะต้องรู้รสของใจในใจ เป็น "นาม" จริงๆ และยังจะรู้ความลึกซึ้งละเอียดซ้อนเชิง

135

อีกหลายชั้นแม้ใน "นาม" นั้น ๆ อีกด้วย

มันจะต้อง "**รู้**" ทะลุแทงตลอดไปให้ถึงความละเอียด ความสุขุมของจิต ว่ารูปเป็นรูป นามก็ต้องเป็นนาม *(ไม่ใช่ "ดับรู้" ไปจนหมดรู้รูป รู้นาม)* กระทั่งถึง "สัญญา" **ทุกสัญญา**ให้เป็น "เวทยิต" ให้ได้จนสุดตลอด แม้ที่สุด "*นิโรธ-***สัญญา**" แท้ ๆ ก็ยังคือ "**รู้**" สภาพของ**จิตของเราเองที่ได้ "ดับลง" จริง ๆ จนปราศจากกิเลสมูลทั้ง ๓ สิ้นสนิท** แม้จนที่สุดแห่งที่สุดอุปกิเลสขั้น "อโศก" ขั้น "วิรช" ทั้ง "เขม" ก็**รู้แจ้ง** *(เป็น "สัจฉิกรณะ" นี้คือ "นิโรธอริยสัจ" จะไม่ใช่ดับจิตเลย)* และ เราสามารถอยู่กับจิตนั้น ๆ ได้อย่างเก่ง ขนาดจะให้หยุดลักษณะจิต**เช่นนั้น ๆ เสียตามที่เรากำหนดรู้ชัด** ก็ให้หยุดสนิทได้อย่างเก่ง *(แม้จิตที่มีลักษณะเรียกว่า "อโศก" กระทั่งถึง แม้แต่จิตที่มีลักษณะ "อภิปโมทยจิต" ก็จะต้องให้มาเป็น "อนุโมทนจิต" หรือ สมาธิแบบ "สมาทห" ก็ให้มาเป็นสมาธิแบบ "สมาหิต" ด้วย ให้สำคัญ ดังนี้ เป็นต้น)* เรียกว่า มีอำนาจเหนือจิตของเราเอง นั่นเอง จึงจะได้ชื่อ**เป็น "นิโรธ"** *(อริยสัจ)* **เป็น "โลกุตตระ" ที่จริง จนตราบสิ้นถึงหมดสนิท** "*ทุกเขอนัตต***สัญญา**" ก็เกิดรู้ เกิดแจ้งอย่างสุดรู้ แสนรู้ เป็น "เวทัลล" ทีเดียวว่า "ทุกข์" ก็ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตนแท้ ยึดเอาก็ไม่ได้ ไม่ยึดเอาก็ย่อมมีตามสภาพแห่งเหตุและปัจจัย แต่มันก็ไม่ใช่ของใคร ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ของเขาที่ไหน ! มันเกิดเพราะเหตุเพราะปัจจัยนั้นๆ ต่างหาก เมื่อเราสามารถปรับเปลี่ยนจิตไปสู่**จิตที่ไม่มีทุกข์ยิ่งกว่านั้น**ได้ เราก็เปลี่ยนปรับไปสู่*จิตที่เราเห็นว่าดียิ่งแล้วขนาดนี้ล่ะ !* **เป็นจิตที่ดียิ่งแล้วสำหรับเรา** ไม่มีจิตขนาดอื่นจะยิ่งกว่าแล้ว เราก็จงอยู่กับจิตนั้นๆ เพื่อเกื้อกูลผู้อื่น และ เกื้อกูลตนตามควรแล้ว เป็นอยู่เถิด

จากบท **อภิญญา** หมวด "**เจโตปริยญาณ**" ที่แปลไว้ในฉบับมาตรฐานหลวงนี้ มีคำที่จะต้องปรับความเข้าใจกันก่อนอื่นก็คือ คำว่า "**อื่น**" ซึ่งใช้อยู่กับคำว่า "**สัตว์อื่น**" กับ "**บุคคลอื่น**" ในประโยคที่ว่า "*เธอย่อมกำหนดรู้ใจของ* สัตว์อื่น *ของ* บุคคลอื่น *ด้วยใจ*"

136

ที่จะต้องปรับความเข้าใจ ก็เพราะ สำคัญมาก สำหรับ "**อภิญญา**" หมวดนี้ มัน**เพราะคำๆนี้คำเดียวนี่แหละ ที่ทำให้พุทธศาสนิกชนเป็น "มิจฉาทิฏฐิ" กันไปเสียจนแทบหมด พ้นมิจฉาทิฏฐิไม่ได้กันสักที !** จึงไม่อาจถึง "มรรคอริยสัจ" กัน "ผล" ก็จึงไม่ต้องหวัง เพราะมันเป็นอันหวังยังไงๆ ก็ไม่มีทางได้

คำว่า "**อื่น**" ที่เอามาแปลลงไปในที่นี้ มันทำให้คนเข้าใจผิด "ฐาน" กรรมฐานจึงเป๋ไป๋หมด คือ ไปมัว "ทำนา" ของคนอื่นเสียหมด ไม่ "ทำนา" ของตน โดยที่ตนก็ยังจนอยู่ ยังไม่ใช่คนมี "ข้าว" มีสมบัติบริบูรณ์อะไร ทั้งๆที่รู้ในตนเองดีแท้ๆ ว่า ตนยังจนจริงๆ นั่นแหละ เพราะ "หลงผิด" *(โมหะ)* เอาจริงๆ เพราะ "เมาความเก่ง" *(สุราเมรยฯ)* เอาแท้ๆ

เนื่องจากถูก**ผู้ไม่รู้จริง**เขามอมด้วยภาษาสำนวนประโยค คำพูดจูงใจให้ไป "สนใจ" คนอื่น–สัตว์อื่น**เสียก่อน** แล้วหลอกด้วยคำยอยกย่องว่า "**เก่ง**" เสียด้วย *ถ้าไปรู้ใจสัตว์อื่นได้* มันก็อยาก "เก่ง" ใหญ่ เช่น รู้ว่า ลิงมันจะพูดว่ายังไง ? ก็อาจไปดักรู้ความหมายของเสียงที่มันร้องออกมาได้ ก็ว่า "เก่ง" หรือ เสือตัวนี้คิดจะกินหมาน้อยตัวนั้นหรือยัง ? ก็ไปดักรู้ใจมันเสียก่อนได้ และหรือ จะไปดักรู้ใจของ "คน" ได้ว่าใครทำอะไร ? ใครคิดอย่างไร ? ก็รู้ได้ มันก็นัยะเดียวกันนั่นแหละ แล้วก็ไปปลุกระดมโฆษณากันว่า *"เก่งๆๆๆๆ"* *ถ้าทำได้ออกปานนี้เป็น "อภิญญา" เป็น "ยอดวิชชา" เป็น "ปาฏิหาริย์" ของพุทธศาสนาเชียวนะ !* *(แท้จริงเป็นได้แค่ อาเทสนาปาฏิหาริย์)* **ซึ่ง "เป้าหมาย" ของพุทธได้เริ่มเปลี่ยนทันที เริ่มเบี่ยง เริ่มเฉไฉออกไปแล้ว** โดยผู้ไม่รู้ละเอียดใน "นาม" ใน "รูป" เพราะไปมัวหลง "รูป" หลงผลผลิตของใจ-คิด หลงสิ่งที่เขา "คิด" แล้ว *ซึ่งไม่ใช่หยั่งเข้าไปรู้* "สมุทัย" ของใจในใจ **อันเป็นสิ่งที่ "ก่อน" คิด เขามีจุดมุ่งอะไร ? เป็นการรู้ "จิตในจิต" หรือ รู้จิตแล้วย้อนเข้าไปรู้** *ต้นเหตุ*

ที่พาให้เกิด "รูปจิต" อันนั้น ว่า มีความเห็นแก่ตัวจัดแค่ไหน ? มีโลภะ มีโทสะขนาดไหน ? จึงจะมา "ผลิต" เป็นความคิด ความต้องการนั้น ๆ ออกมา

"ผล" แห่งความคิด ความต้องการนั้น จะเพื่อ**ผู้อื่น** หรือ เพื่อ**ตน** ก็จะรู้ได้

ถ้าเพื่อ "ผู้อื่น" โดยไม่**ลำเอียง** ไม่แคบๆ เกินไปแค่คนที่เรารักเราชอบ หรือแค่ "ความเป็นคนของเรา" จนเกินไป หรือ ไปฝ่ายข้างที่ "ไม่ถูก" มากไปแล้ว ก็**ดีแน่** ทีนี้ถ้าเพื่อ "ตน" ล่ะ ! เป็นสภาพที่เหมาะควรที่สุดแล้วหรือ ? ไม่มักมาก ! ? เกินจำเป็นไหม ! ? เป็นภาระหนักเกินแรง เกินความสามารถหรือเปล่า ! ? ถ้ามัน "สำคัญ" เหมาะควรแก่การยังความเป็นไป ให้เจริญอยู่ให้ก้าวไปด้วยดียิ่งอยู่ **ก็ใช้ได้**

หากแม้นมันเอียงมาข้างเห็นแก่ตัวมากเกิน **ความตั้งอยู่อันพอดี** และ **"พอดี" นั้นก็จะเป็นความมักน้อยที่สุด ด้วย** ละก็ ! *(ให้คิดถึงทั้งฐานะทางวัตถุ และ ทั้งฐานะทางนามธรรม คือ ยังหลง "อยากใหญ่" ในที่ๆ เราไม่ควรมีฐานะต้องใหญ่กว่านี้ก็ได้ ดังนี้ หรือ ยังมักมากอยู่ในสรรเสริญ ก็ดี)* ก็นับว่า **ยังใช้ไม่ได้** ดังนี้ เป็นต้น

และที่มันสำคัญกว่านั้นอีก ก็คือ ต้องจับประเด็นสำคัญให้ได้ก่อนว่า **ก่อนเราจะไปเที่ยวได้ "เก่ง" รู้ใจคนอื่นสัตว์อื่น นั้น เราได้ "รู้ใจของเรา" ดีแล้วหรือยัง ?** เราได้ "ทำนา" ของเรา จนมี "ข้าว" พอเลี้ยงตนบริบูรณ์แข็งแรงได้แน่ใจแล้วหรือ ? *ถ้ายัง !* **จุดแรกก็ต้อง "ทำนา" ของตนเสียก่อน** จึงจะเป็น "นักปฏิวัติ" ที่ดี ที่ได้ตรวจกำลังพลเตรียมลู่ทางวางแผนรัดกุมแล้วจริง แล้วค่อยไปช่วย "ทำนา" คนอื่น หรือ ค่อยไปสร้าง **"อภิญญา" ดักรู้ใจคนอื่น - สัตว์อื่น** ก็ไม่ว่า และดีด้วยถูกต้องตามลำดับด้วย ทั้งควรจะต้องทำยิ่ง ๆ

ต้องรู้**เบื้องต้น-ท่ามกลาง-บั้นปลาย**ให้ดี ๆ แล้ว**ทำให้งามเป็นลำดับจริง ๆ เถิด** จะทั้งลัดทั้งเร็วทั้งเก่งทั้งจริงที่สุดด้วย

138

ดังนั้น "ความเจริญยิ่ง" *(อภิญญา)* ลำดับแรกของผู้ยังไม่เก่งแท้ยังไม่บรรลุเป็นที่สุด ก็จะต้องรู้ว่า คำว่า "**อื่น**" คำนี้นั้น มันหมายถึง "จิต" ของเราเองนั้นแหละ ที่ยัง**นอกเหนือ**ไปจาก "จิต" ที่เราได้รู้มันดีแล้ว **เป็น "จิตอื่น" หรือ "จิตต่างๆ"** *ที่มันเกิด มันดับอยู่ในตัวเรา โดยเรารู้ไม่เท่าตามมันยังไม่ทัน มันยังอยู่ในอำนาจของเราไม่ได้ "จิต" ที่มันยังเป็น* **ผี** *เป็นเปรตแฝงอยู่ ก็ดี เป็นเดรัจฉานแฝงอยู่ ก็ดี เป็นทุกข์เป็นร้อน (นิรยภูมิ) แฝงอยู่ก็ดี หรือ แม้เป็นอสุรกายแฝงอยู่ ก็ต้องมาเรียนรู้ เพราะจิตที่เป็น "ผี" เหล่านี้ในตัวเรานี่แหละ เรียกมันว่า* "**สัตว์อื่น**" *หรือ เรียกมันว่า* "**บุคคลอื่น**" *(เป็นจิตในตัวเราเรียกว่า* "โอปปาติกสัตว์" *ซึ่งจะเป็นได้ทั้งในบัดใดๆ ที่มันเปลี่ยนไป เปลี่ยนมา จะเป็นทั้ง "ผี" ทั้ง "เทวดา"* (ซึ่งก็ยังเป็นสัตว์) *ถ้าผู้ถึงภูมิพรหม ก็เป็นทั้ง "พรหมสัตว์" อีก มีอีกมากขนาด)*

"**บุคคล**" นั้นแปลว่า *ผู้จะเสวยความพ้นทุกข์* ได้โดยตรง หรือ *จิตที่มีปัญญาสูงจนอยู่ในเขตจะเรียนรู้นิพพานได้* เช่น "เสข**บุคคล**" อันคือผู้กำลังเป็นตัวสืบต่อศาสนาแท้ๆ หรือ ผู้กำลังศึกษาพากเพียรทำตนเพื่อยืนยันคำว่า "**บุคคล**" โดยมี**มรรค** มี**ผล** แสดงความเป็น "**บุคคล**" ซึ่งได้กำหนดกันแล้วว่า แตกต่างจากคำว่า "**สัตว์**" อันหมายความว่า *ผู้มีทุกข์ก็ยังไม่รู้ตัว* โดยเฉพาะ "โอปปาติก**สัตว์**" หรือ "พรหม**สัตว์**" เป็นต้น ดังนี้ ซึ่งไม่ต้องกล่าวไปถึง "**สัตว์**นรก" หรือ "อบาย**สัตว์**" กันก็ได้ และ "อรหันต**บุคคล**" หรือ "อเสข**บุคคล**" เช่นนี้ ก็หมายถึง*ผู้ไม่เสวยทุกข์แล้ว* **เพราะมีปัญญายอดยิ่งแล้ว**จริงๆ หรือ แม้จะเป็น "อริย**บุคคล**" ดังนี้ ก็หมายเอาว่า จะเป็น "อริยะ" ขั้นใดๆ ก็ได้ ที่มีปัญญา (*ทางธรรม*) บ้างแล้ว "ทุกข์" น้อยลงแล้ว "รู้ทันและรู้ทำ" ได้ผลแก่ตนบ้างแล้ว หรือ **ผู้เป็นอริยบุคคลสูงสุดแล้ว** ก็คือ **ผู้เป็น "บุคคล" แล้วบริบูรณ์**

ซึ่งสรุปแล้ว ผู้ยังไม่บริบูรณ์ มันก็ยังคือ สัตว์อยู่เช่นกัน เพียงมีความหมายแยกออกไปอีกว่า ให้หมายเอาพวกที่ต่างจาก "อเวไนยสัตว์" (*สัตว์ที่สอนไม่ได้ หรือ คนที่สอนไม่ได้*) พวกหนึ่งเท่านั้นเอง และ ในพวก "เวไนยสัตว์"

ก็หมายเอาผู้ที่ "รู้ยิ่งรู้จริงแล้ว" เป็น**บุคคล** ผู้ยังรู้ไม่ยิ่งไม่จริง ก็ยังนับเป็น**สัตว์**อยู่อีก อันมีระดับ ที่แบ่งกันด้วย "จิต" โดยตรง อีกหลากหลายขั้นตอนนัก กว่านัก*(ไม่เกี่ยวกับรูปร่างกายเลย หากจะเกี่ยว "รูปนอก" ก็คือ "กรรม" นั้นแล จำแนกสัตว์)*

ผู้ใดสูงขึ้นมาด้วยการทำตน ให้พ้นทุกข์ได้ในขั้นใด ก็เรียกว่า เป็น "บุคคล" ในขั้นนั้น แต่ยังนับเป็น "สัตว์" สำหรับ "ขั้นสูง" อีก ในขั้นต่อ ๆ ไปอยู่ จนกว่าจะบรรลุแล้วสูงสุด ไม่มีความเวียนกลับมาเป็น "สัตว์" อีก จึงจะได้ชื่อว่า **"บุคคล" แท้ ๆ ไม่มีความเป็น "อื่น" อีก** สิ่งนั้น อันนั้น หรือ จุดนั้น ระดับนั้น*คงที่* **ไม่มีทิศต่ำลงไปอีก**เป็นอันขาด

ถ้าเอาที่ตัว "จิต" แท้ ๆ ก็ "**อรหัตตผลจิต**" **ดวงนั้น ๆ นั่นแหละ คือ "บุคคล"** หากเอาที่ "คน" ทั้งตัว ก็คือผู้มีปริมาณของ "ผลจิต" ที่ไม่เวียนกลับอย่างแน่ๆ แท้ๆ หมดความสงสัยในตน แจ้งในความพ้นทุกข์ของตนอย่างไม่เปลี่ยนภูมิ ไม่เปลี่ยนทิศจริง ๆ เด็ดขาด ผู้นั้นแหละ "บุคคล" ซึ่งพ้นความเป็น "สัตว์โลก" แน่ ๆ ไม่วนกลับแท้ ๆ (บุคคล = ปุ + อุคคล ปุ = *สิ่งที่เกิดแรก, นำมาก่อน* อุคคล = *สูงขึ้นเพราะปัญญา, ยิ่งใหญ่ขึ้นเพราะการเรียนรู้* "ปุคคล" *หรือ* "บุคคล" *จึงหมายความตามคำแปลว่า สิ่งที่สูงขึ้นเพราะปัญญานำมาก่อน หรือ สิ่งที่ยิ่งใหญ่ขึ้นเพราะการเรียนรู้สิ่งที่เกิดแรก)*

ด้วยเหตุดังกล่าวมาแล้วนี้ คำว่า **"ปรสัตตานัง"** กับ **"ปรปุคคลานัง"** ที่มีมาในบาลี ในที่นี้ จึงควรจะแปลแล้วกำกับไว้ด้วย เช่น "*เธอย่อมกำหนดรู้ใจของสัตว์อื่น (คือ ต่างหากจาก "ใจที่เป็นสัตว์เดิมอันเราเคยเป็น")* ของบุคคลอื่น *(คือ ต่างหากจาก "ใจที่เป็นบุคคลเดิมอันเราเคยเป็น) ด้วยใจ"* ไม่อย่างนั้น จะทำให้**ผู้ยังไม่เข้าใจถูกเป้าหมาย**หลง "พุ่งออกไป" *(ขิตต)* **มองเอาผู้อื่นคนอื่นนอก "ตัวเอง" ทันที** ก็กลายเป็น**การชี้ทางผิดให้แก่ผู้ยังหลงทางอยู่** เพราะ "กรรมฐาน" ที่ถูก ที่จะต้องมองต้องอ่านให้มากของผู้ยังไม่บรรลุธรรมนั้นอยู่ที่ "*กายยาววา หนาคืบ กว้างศอก พร้อมสัญญาและใจ*" **ของตนเอง** เท่านั้นเป็นสำคัญ

140

สำหรับพระ "อรหันต์" จริง ไม่ต้องวงเล็บกำกับท่านก็รู้ได้ ตรงคำว่า **"อื่น"** นั้น หมายถึงใคร ? จุดใดแท้ ? เพราะท่านจะต้องเข้าใจ **"อื่น"** ดีที่สุดโดยไม่ลืมตน ท่าน "รู้ตัวของท่าน" อยู่เสมอ ๆ ท่านจึงเข้าใจ **"อื่น"** ได้แท้จริงอยู่เสมอๆ และ**ท่านนั้นแหละ** คือ **"ตัวอื่น"** ที่หมดความเป็น **"อื่น"** แล้วโดยสัจจริง (*"นิยตบุคคล" ขั้นสูงสุด*) **ที่กำกับไว้นั้น จึงเพื่อเตือนสำหรับผู้ยังไม่รู้แท้ ยังไม่รู้จริง หรือ ยังไม่บรรลุสูงสุดนั่นเอง** *ให้เห็น "สัตว์อื่น-บุคคลอื่น"* **ที่ในตัวเอง** หรือ เห็นความแตกต่างของ *"จิต" ที่เป็น "สัตว์"* กับ *"จิต" ที่เป็น "บุคคล"* **โดยให้เห็น ให้มองดูที่ "จิต" ของตนเอง สัมผัสให้จริงจึงจะเรียกว่า "รู้ของจริง"**

มิใช่ได้แต่ฟัง รู้ และ ได้แต่เข้าใจเพราะเพียงคิดตามด้วยเหตุผล เป็นได้อยู่แค่ "*ตักกี โหติ วีมังสี*" คือ เป็นนักตรรกศาสตร์ หรือ นักทฤษฎี แล้วก็ได้แต่คิดได้แต่ "ด้นเดา" เอา คาดคะเนเอาด้วยมันสมอง นั่นมันเป็น "มิจฉาทิฏฐิ" ตัวสำคัญ ที่มีกันมากที่สุดใน "ทิฏฐิ ๖๒" เพราะเอาแต่คิด มันเป็นอะไรก็ได้ทั้งนั้นแหละ แล้วก็พาผู้อื่น "หลงผิด" ติดอยู่แต่เพียงเชื่อ "ความคิด ความคาดคะเน" กันอยู่เท่านั้น ๆ พากันตายเน่ากันแล้ว ๆ เล่า ๆ มาไม่รู้กี่กัปป์ กี่กัลป์กัน ก็ไม่รู้ ก็ "ได้" แต่แค่**ความคิดความคาดคะเน**กันนี่เท่านี้ อยู่นั่นเอง มันก็อนิจจา ! กินตัวผู้นั้นตลอดกัปป์กัลป์ พระพุทธองค์จึงได้ทรงเรียกพวก "ฉลาด ๆ คิด" (*บางคนแหลมลึกจนหลงรับรองกันว่า "ปราชญ์" ก็มี*) นี้ เป็นมิจฉาทิฏฐิประเภท "*ตักกี โหติ วีมังสี*" ซึ่งมีมากหลายจริง ๆ แล้ว "คนผู้ฉลาดได้แค่ความคิด" นี้ ก็หลอกโลกเอาเปรียบสังคม เอาเปรียบผู้อื่นอยู่ด้วยความฉลาด (*มีโกงแกม*) **แฝงเร้นอย่างผงาด**อยู่กับมวลชน ทำตนให้เป็น "หนี้กรรม" แก่ตนเอง หนักแล้วหนักเล่า มากแล้วมากเล่า เป็น "นรก" ให้ตนอย่าง "ไม่รู้" อยู่ต่อ ๆ ไป

แต่ก็น่าเห็นใจท่านผู้แปล เพราะมันยากจริง ๆ ที่จริงก็นับว่า เป็นคุณยิ่งที่สุดแล้ว ที่ได้พยายามแปล พยายามทำกันออกมาปานนี้ ในที่นี้จึงขอบอกไว้ด้วยว่าไม่ได้ดูถูก หรือ ไม่ได้เพ่งโทษผู้แปลแต่อย่างใด แต่ชี้จุดที่ควรจะได้ชี้

141

ด้วยความบริสุทธิ์ใจจริงๆ เพราะก็รู้อยู่ เข้าใจอยู่ และเห็นใจอยู่

ถึงจะได้แปลกันดั่งที่ได้ลองมีคำวงเล็บกำกับลงไปแล้วก็ดี มันก็ยังกินความไม่หมดอยู่อีกหนะแหละ ดังนั้น ถ้าเราจะแปลประโยคนั้นว่า *"เธอย่อมกำหนดรู้จิตในจิตต่างๆ ด้วยจิต เพื่อรู้ยิ่งในความเป็นสภาวะของสัตว์ต่างๆ กับ ความเป็นสภาวะของบุคคลต่างๆอยู่เท่าใดๆ"* ก็ลองทำความเข้าใจดูเถิดว่า จะช่วยให้เราเข้าใจขึ้นเป็นประโยชน์ขึ้นไหม ? ก็ฉวยเอาประโยชน์นั้นๆ เทอญ ถ้า "ไม่" ก็แล้วไป ถ้ายิ่งพาให้แย่ลงไปกว่าเก่า ก็โปรดโยนทิ้งเสียทันที เพราะที่ทำนี้ ทำเพื่อหวังประโยชน์แต่ประตูเดียว แม้แต่จะหวังให้ผู้แปลเองแท้ๆ ขุ่นใจ ไม่ชอบใจ ก็มิได้มีเจตจำนงเลย *(ไม่มี "ริษยา" เลย มีแต่ "อิจฉาวจร" ที่สู่จุดดีจริงๆ)* และขออภัยด้วย ถ้าหากมันจะทำให้ใครขุ่นใจ ไม่ชอบใจแล้วก็ดี

ถ้าอ่านดูอภิญญาหมวด "เจโตปริยญาณ" นี้ทั้งหมด เท่าที่มีมาในบาลี สังเกตง่ายๆ ก็จะเห็นได้อยู่แล้วว่า เท่าที่ท่านบรรยายไว้ทั้งหมดนั้น ท่านมีเจตจำนงจะให้ "รู้" อะไร ? *(เปิดกลับไปอ่านทวนดูอภิญญา "เจโตปริยญาณ" บทแปลที่นำมาให้อ่านผ่านมาแล้วนั้นแหละ อีกที จะทำให้เข้าใจได้อีกแยะ)*

ก็รู้สภาพของ **"จิตในจิต" ทั้งหมด**นั่นเอง แม้จะไปหยั่งรู้จิตของ "คนอื่น" ที่ไม่ใช่ตัวเรา ก็ดี ก็จะตามหยั่งลงให้แทงทะลุไปให้ถึง "ปรมัตถ" แท้ นั่นแหละจึงจะเป็นทางตรงแห่งเป้าหมายของพุทธศาสนา มิใช่ไปตามรู้แค่ "รูป" ที่บันขึ้นเกิดขึ้นของจิตอยู่เท่านั้นไม่ คือ ท่านให้ตรวจรู้ "สมุทัย" อันเป็นเหตุ หรือคือกิเลสทั้งสิ้น และ ดับกิเลสให้ได้ แต่ถ้าผู้ใดยังไม่รู้แม้กิเลส ไม่หัดดับกิเลสของตนดีๆ รู้ตัวตน รู้รูป รู้นามของมันจนดี เล็ก–ใหญ่ หรือ แก่จัด–อ่อนบางอย่างไร กระทั่ง จิตว่างจากกิเลสสนิทอย่างไร ก็ยังไม่รู้แท้แล้ว จะไปจับสัมผัสเอาที่ผู้อื่นนั้นก็ยากกว่ายากนักหนา **จุดสำคัญแห่งผู้ฝึกในเบื้องต้น จึงต้องหัดจับจิตตนรู้ในเนื้อในตนให้ได้ก่อน**

"อภิญญา" ในขณะนี้ หรือ ความเก่งของเสขบุคคลที่กำลังกล่าวถึงนี้

142

ก็เป็นเพียงลำดับที่ ๓ (*เจโตปริยญาณ*) หรือ **วิชชา** ลำดับที่ ๖ ยังไม่ถึง **อภิญญา**ที่ ๖ หรือ **วิชชา** ลำดับที่ ๘ อันเป็นขั้น "**อาสวักขยญาณ**" แท้ขั้นสุดท้ายหรอกนะ ! สังเกตดีๆ ยังจะต้องไล่เรียงสลับซับซ้อน หมุนเวียนชำระกิเลส รอบแล้วรอบอีกอยู่อีกนักกว่านัก (*ถ้าท่านผู้บรรลุสุดยอดแล้ว ผู้สำเร็จแล้วท่านจะไปเที่ยวหยั่งรู้* ของผู้อื่นอีก *อีแบบไหน ? อย่างไรนั้นก็ช่างท่าน ! เพราะท่านทำถูกแล้ว ตามรอบตามลำดับ)*

ดังนั้น "*อภิญญา*" **แบบพุทธแท้** หรือ **พุทธวิชชา**หมวด *เจโตปริยญาณ* นี้ก็คือ ท่าน**ให้ตรวจจิตตน** (*เจโต*) ให้ได้จริงๆ **ให้รู้รอบแทงทะลุให้ถ้วน** (*ปริยญาณ*) จึงจะเรียกว่า เก่ง ว่า ความสูงยิ่งๆ ขึ้น ซึ่งภาษาบาลีก็ว่า "อภิญญา"

หากมี**ราคะ**ที่จิตเรา ก็ให้รู้ หรือ ไม่มี**ราคะ**แล้ว ก็ให้รู้ นอกจากไม่มีราคะ มันก็อาจจะมี**โทสะ** ก็ได้ ก็ให้รู้ให้ชัดอีกว่า มี หรือ ไม่มี กระทั่ง**โมหะ** ก็เช่นกัน นั่นเป็นหมวดใหญ่ๆ ในเงื่อนแง่ของ "กิเลสมูล" ซึ่งมันก็มีกิเลสทั้งสิ้นทั้งหมดอยู่แค่ ๓ กิเลสมูลเท่านี้แหละในโลก หากไม่อธิบายต่อ จะรวบรัดกันหยาบๆ ง่ายๆ แค่ว่า **เมื่อจิตที่ไม่มีราคะ ก็รู้ จิตไม่มีโทสะ ก็รู้ จิตที่ไม่มีโมหะก็รู้แจ้งทั่วถ้วน หยาบ-กลาง-ละเอียด เป็นที่สุดแล้ว**ก็เป็นอันรู้ทะลุสิ้นรอบ ก็จบได้แล้ว ! สำหรับผู้ที่มีปฏิภาณในตัวเอง แยก**ความหมุนรอบเชิงซ้อน**ที่สุขุมประณีตได้เองอย่างแท้ๆ จริงๆ

แต่ความมันยังหยาบไป สำหรับผู้ที่ยังไม่มีปฏิภาณในตัวเอง แยก**ความหมุนรอบเชิงซ้อน**ที่สุขุมประณีตไม่ได้เองแท้ๆ จริงๆ จึงจำเป็นจะต้องขยายให้ละเอียดขึ้นกว่านี้ไปอีก ซึ่งก็ไล่เรียงไปเป็นลำดับๆ ดั่งธรรมะหมวดอื่นๆ ใดๆ อีกหนะแหละ ไม่ผิดแผกแหกคอกไปไหนหรอก "นวังคสัตถุศาสตร์" ย่อมเป็น*นวังคสัตถุศาสตร์*วันยังค่ำ คือ ขยายความ หรือ ขยายเหลี่ยมมุมเงื่อนแง่ แล้วก็ย่อ หรือ รวม

143

เนื้อหาสาระเข้าให้ลงเป็นต้นเค้า แล้วก็เอามาขยายให้รู้แง่ใหม่มุมใหม่ขึ้นไปอีก ซึ่งมันก็นำเรื่องเก่านั่นแหละ มาขยายอีก ๆ ๆ ๆ แล้วก็รู้หยั่งย้อนลงไป ให้ถึงรากลึกรู้ต้นเค้า (*รู้ราคะ หรือ รู้หยั่งใกล้เข้าไปหามโนปุพพัง*) เข้าไปอีก ก็เป็นอยู่ดังนี้

ฉะนั้น ในลำดับต่อจากนี้ไป คือ จากคำแปลที่บรรยายไว้ใน*อภิญญา*หมวด**เจโตปริยญาณ**ของพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมาตรฐานหลวง ตั้งแต่ "*เธอย่อมกำหนดรู้ใจของสัตว์อื่น ......*" จนถึงที่ว่า "*จิตปราศจากโมหะก็รู้ว่าจิตปราศจากโมหะ*" อันเป็นคำสุดท้ายของกิเลสมูล ๓ ดังกล่าวแล้ว

คำขยายต่อไป ก็อธิบายเชิงเหลี่ยมที่ยอกย้อนของจิตอีกหนะแหละ "จิต" ต่อไปก็คือ จิตที่เรียกในภาษาบาลีว่า "**ขิตต**" ซึ่งจะไม่ขอวิเคราะห์ที่พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมาตรฐานหลวงแปลกันไว้ล่ะ ! จะขออธิบายตามเนื้อแท้ ๆ เลย

"**ขิตต**" ที่ท่านใช้ในที่นี้มี ๒ คำ คือ "**สังขิตต**" กับ "**วิกขิตต**" สองคำนี้จะแปลเอาความว่า หดหู่ ท้อแท้ หรือ ฟุ้งซ่าน อะไร ก็ถูกทั้งนั้นแหละ โดยศัพท์ตรงๆ ของคำว่า "**ขิตต**" ก็แปลว่า พุ่งไป, ซัดไป, ขว้างออกไป หรือ เริ่มเป็นตัวตนที่ก่อเรื่องก่อสุขก่อทุกข์ได้แล้ว ในที่นี้ เอามาใช้เป็น "**สังขิตต**" ก่อน

"**สังขิตต**" ก็หมายเอาความว่า **จิตที่เป็นทุกข์นั้นๆ** เป็นอย่างไร ? ก็ให้รู้ให้ได้ จะเรียกว่า **จิตหดหู่** ก็ได้ **จิตท้อแท้** ก็ได้ หรือแม้จะเรียกมันว่า **ตัวฟุ้งซ่าน** (*ซึ่งตรงกับศัพท์ด้วย คือ "มีการพุ่งออกไป"* สัง+ขิตต) ก็ยังได้อีก หรือจะหมายเอา *จิตที่อึดอัดขัดเคือง หนึบหนัก ถ่วงทิ้ม ขึมเขา หมกมุ่น วุ่นวาย ทรมานให้ผู้ปฏิบัติธรรมอ่านรู้ สัมผัสรู้อยู่นั่นแหละว่า มันไม่สบายอยู่หนักหนามากมาย* เห็นชัด รู้ชัดอยู่เท่าใดๆ ก็ให้รีบ "รู้" อาการ รู้สภาพมัน ที่มีสิ่งสู่เป็นไปอยู่กับใจ

แล้วจัดการลดลง คลายลง อย่าให้ "ทุกข์" อยู่อย่างนั้น จงปรับจิตเสีย เปลี่ยนจิตเสีย ให้เป็นรื่นเริง เบิกบาน หรือ อยู่ในเชิงยินดี (*ปโมทย*) ก็ยังดี ยังนับว่า เป็น "สวรรค์" นับว่า หลีกทุกข์ หรือ หลบทุกข์ไปชั่วครู่ก่อน ก็ยังได้ **(ลด "สักกาย" ให้ได้)**

144

และเมื่อลดลงได้บ้าง ก็เรียกจิตที่ลดลงนี้ว่า **"วิกขิตต"** ซึ่งเป็นจิตที่ดีขึ้นกว่าเก่า กล่าวคือ *จิตที่ไม่ต้องการให้มี "ทุกข์" นั้น ก็พ้นไปแล้ว "ไม่มี" ได้แล้ว หรือ ลดลงได้บ้างแล้ว ตามความหมายของ "วิ" ความหมายหนึ่ง ประเด็นหนึ่ง ที่หมายเอาความว่า* "ไม่" ก็ได้กันล่ะ ! ก็ถูกแล้ว ยังมีอีกความหมายหนึ่ง คือ สูงขึ้น เจริญขึ้น "ยิ่ง" ขึ้น ดังนั้น ในขณะนี้ จิตที่เรากำลังได้ประพฤติอยู่เป็นอยู่ขณะนั้นนั้น จาก "สังขิตต" เมื่อทำให้เป็นจิตที่กระเถิบสู่ความ "ยิ่งขึ้น" ได้ ก็สมกับศัพท์คำว่า **"วิ"** ที่หมายเอาความว่า **"ยิ่ง"** ได้อีกด้วย ก็ตรงกับความหมายอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้งความหมายฝ่าย "ลด" *(คือ "ไม่")* และ ฝ่าย "เพิ่ม" *(คือ "ยิ่ง")* ต่างก็มีพร้อมครบอยู่ในสภาพที่ได้กระทำแล้วนี้ ตามจิตเจตจำนงของเรา ไม่มีอะไรขัดแย้งกันเลย แม้ในความหมายของคำพูดจะ "ขัดแย้ง" แท้ๆ แต่ในกรรมกิริยากลับเป็นผล "สอดคล้อง" กันยิ่ง ดังนี้เอง คือ สภาพแห่งความถูกต้อง ลงตัวแท้ ถาวรได้จริง จะหมดวิจิกิจฉาจริง หยุดคิดหยุดสงสัยสนิท (**วิกขิตต** *เป็นคำสนธิจาก* **วิ + ขิตต**)

กระนั้นมันก็อาจจะเลยเถิด หรือ ยังพ้น "**ทุกข์**" ที่ละเอียดลึกซึ้งไม่หมดสนิท ก็จง "รู้" ให้ชัด อ่านออกให้ได้อีก และ ทำการเปลื้อง ทำการปล่อย หรือ สลัดออก ดับร่างับมันลงให้ได้อีก นั่นเอง *มันจะเป็น "รูปจิต" หรือ "อรูปจิต" อย่างไร ? ใน* "**จิตวิกขิตต**" *นั้นๆ ก็ให้รู้ให้จริง สัมผัสสภาพจิตนั้น ๆ ให้ชัดเจน ให้แจ้งแก่ใจ ให้จริง* เรียกการรู้ยิ่งนั้น ๆ ว่า **"มหัค-คตจิต"** เป็นการตรวจแล้วตรวจอีก ไม่ให้มีเศษเหลือนั่นแหละ หากยังมีอยู่อย่างไร ? ก็ให้รู้ว่า "มี" แล้วจัดการอย่าให้มี มันจึงจะเป็นกรรมวิธีที่สร้างสภาวะแห่งทิศทาง หรือ จัดกระแสอันพึงเดินเข้าหา "สุญญตา" เข้าหาความหมดสูญ ซึ่งเป็นทิศเดินที่จะสู่ความสิ้นเกลี้ยงสนิท ไม่มีเศษเหลือ ได้แท้ และเมื่อจัดการกับ "รูปจิต – อรูปจิต" ที่ยังเป็นเศษเหลือหมดแล้ว สิ้น "รูปจิต–อรูปจิต" ที่เป็นพิษเป็นภัยลงหมดแล้ว จิตอย่างนั้นก็เป็นจิตว่างลงจากแม้เศษเหลือ ก็ไม่มี

และถ้าไม่รู้ ไม่ตรวจให้ลึกซึ้ง ไม่หยั่งลงจนละเอียดจริง ไม่จัดการจนสุขุมประณีตจริง ก็เรียกว่า **"อมหัคคตจิต"**

ในขณะที่ปฏิบัติการกับ**จิต** ทั้ง "รู้" ทั้งฝึกหัด "ทำ" ให้ได้อยู่นั้น **จิต** ก็จะคล่องแคล่วแกล้วกล้าขึ้น เรียกว่า มี "วสี" ก็เรียก เรียกว่า มี "สิปปะ" *(ศิลปะ)* ก็เรียก หรือ จะเรียกเป็นคำอธิบายไปเป็นขบวนเลยว่า **กำลังล้าง "สัพพาสวะ" ลง ด้วย "ทัสสนา–สังวรา–ปฏิเสวนา–อธิวาสนา–ปริวัชชนา–วิโนทนา–ภาวนา"** ก็ยังเรียกได้ บทประพฤติก็มีนัยะเดียวกันทั้งสิ้น จะเรียกว่า *กำลังทำ "อาณาปาณสติ" ก็ยิ่งถูกต้องแท้จริงใหญ่* คือ **จิตจับจิตได้ จิตจัดการละ,ล้าง, ฆ่า,ดับกิเลสด้วยรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างได้ผลอยู่** เป็นพระโยคาวจรขั้นอนาคามีภูมิจริง ๆ มีความชำนาญ มีความเชี่ยวชาญมี**ความเก่งขึ้นจริง**

"**จิต**" ที่เกิดขึ้นมาเป็นความเก่งเป็นความสามารถต่างๆ นี่แหละ เราจะรู้ตนขึ้นมาอีกอย่างหนึ่งว่า **เราเก่งจริงหรือ ?** หรือว่า **จิตที่มันมักจะอยู่เหนือเรานั้นเก่ง ? จิตที่มันมักจะเป็นใหญ่ในตัวเรานั้นเก่ง ?** หรือว่า **เราชักจะเป็นใหญ่กว่าจิตขึ้นมาแล้ว ?** การได้มี **ความเก่ง**จนชักจะเป็นใหญ่เหนือจิตตนนั้นมาแล้ว ! *(จะด้วยเหตุปัจจัยขั้นง่าย ๆ มาก่อนก็เหมือนกัน ขั้นยากขึ้นโดยเหตุปัจจัยที่ยาก ๆ ขึ้นไปตามลำดับก็เหมือนกัน)* นี่แหละเรียกว่า "**สอุตตร**" คือ **จิตชักจะมีอำนาจเหนือกิเลส เหนือความเคยเป็นทาสจิตอย่างนั้น ๆ มาได้บ้างแล้ว** ซึ่งเป็น**จิต**ที่มีความเลิศลอยขึ้นมาแล้วก็จริง แต่มันยังไม่แน่นหนามั่นคงนัก มันยังไม่ไว้ใจตัวเองเด็ดขาด ยังรู้สึกว่า **ควรจะเป็นจิตที่เก่งเยี่ยม ได้ยิ่งกว่านี้** (*ที่ในฉบับมาตรฐานหลวงแปลไว้ว่า* "จิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า ก็รู้ว่า จิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า")

กระทั่งเราแน่ใจว่า ในกิเลสในตัณหาในอุปาทานอย่างนี้ ๆ นั้น **เราอยู่เหนือมันเด็ดขาด !** ด้วยเหตุด้วยปัจจัยอย่างนี้ ขนาดนี้ เคยทำให้เราเกิดหวั่นไหวมีทุกข์มีสุข หรือ มีโลภมูลจิต–โทสมูลจิตได้ มาบัดนี้ เรารู้**แน่แก่ตนเด็ดขาด**ว่า ด้วยเหตุด้วยปัจจัยอย่างนี้ ขนาดนี้นั้น ไม่มีทางจะทำให้เราเกิดกิเลส เกิดนิวรณ์อะไรได้เลยแล้วจริงๆ อย่าง**พ้นวิจิกิจฉา** เมื่อนี้แหละเรียกว่า "**อนุตตร**" *(จิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า)* คือ **เรามีอำนาจเหนือกิเลสนั้น แน่นอน**

146

กิเลสนั้น ๆ ไม่มีอำนาจยิ่งกว่าเราอีกเป็นอันขาด

จิตได้รับประโยชน์ยิ่ง เพราะได้สั่งสม "อธิโมกข์" ลงไปให้แก่จิตออกปานนี้ จิตมีฐานะสูงขึ้นๆ มีความหยั่งลงที่มั่นคง ความเกิดเป็นจิตที่บริสุทธิ์ผ่องใส มีปริมาณมากขึ้น มีฐานะดีขึ้น มี "อริยสมบัติ" ร่ำรวยขึ้น จึงเป็น "อธิจิต" ที่แท้ ด้วยประการดังที่ได้อธิบายมาเรื่อย ๆ นี่แหละ เรียกว่า **"สมาหิต"** จะเรียกง่าย ๆ ก่อนว่า **สมาธิ** ก็ได้ เรียก **อธิจิต** ก็ได้ เรียกว่า **มี "อธิฏฐานบารมี"** ก็ได้ *(คือ มีฐานที่ดีที่สูงยิ่ง ๆ, มีหลักอันมั่นคงขึ้น ๆ)* **เป็น "สัมมาสมาธิ" แท้ ๆ ทีเดียว** เป็นการตั้งมั่น *(มีจิตมั่นคง)* เป็นการลงหลักอย่างแน่นหนาดียิ่งให้แก่**จิต**ส่วนที่หรือเรื่องที่แล้วเสร็จในประโยชน์นั้น ๆ และอันใด–เรื่องใดยังไม่ได้รับประโยชน์ยิ่งจนตั้งลงแนบแน่นมั่นคง ก็ให้รู้ เรื่องอันเกี่ยวกับเหตุกับปัจจัยใด ที่ยังไม่เรียบร้อยเหลือเศษ หรือ ยังไม่มีอำนาจเหนืออย่างเด็ดขาด ยังมีส่วนธุลีละอองอะไรเหลือปนอยู่ ก็ให้รู้ และจะพึงทำให้สิ้นทำให้สำเร็จผลอีกให้ได้ ดังนี้เรียกว่า **"อสมาหิต"** คือ *จิตที่ยังมีส่วนมีเศษใดที่ยังไม่แข็งแรง มั่นคง ยังไม่เป็นไปในอำนาจเด็ดขาด ยังไม่มั่นคงแท้ ก็ให้รู้ว่า ยังไม่เป็น "สมาหิต" ในส่วนนั้น ๆ*

และถึงที่สุดรอบถ้วน เป็นเรื่อง**แล้วเสร็จ** เป็นความหมดสิ้นแห่งทุกข์ เป็นความหลุดพ้นแห่งการยึดมั่นถือมั่น เป็นความสิ้นจบก็รู้แจ้งชัดในความสิ้นจบ รู้ในความละเอียด ความสุขุม ความประณีตอันสุดจิตสุดรู้ของเรา เป็นการวางใจ เป็นการปล่อยใจอยู่ในสภาพธรรมดา ๆ แม้จะอยู่ในสภาพไหน ทำงานใดอยู่ ตื่นอยู่ หรือ หลับอยู่ หรือ แม้จะสัมผัสกระทบอยู่กับเหตุที่เคยทุกข์เคยสุขนั้น ๆ เสียด้วยซ้ำ ก็ไม่มีทุกข์ไม่หลงสุขนั้นจริง ๆ รู้ชัด ก็เข้าใจในสภาพความจบนั้นอยู่ทุกขณะที่พึง "วิตก" ขึ้นมารู้ ถ้าไม่วิตกขึ้นมารู้ ก็แน่ใจอยู่ว่า เราจบอยู่ เราสบายอยู่โดยอัตโนมัติ เป็นความปกติที่บริสุทธิ์และบริบูรณ์ที่สุด เรียกสภาพนี้ว่า **"วิมุตต"**

147

สภาพสุดท้ายจริงๆ อันเป็น "อนันตัง" แท้ๆ คือ **"อวิมุตต"** ซึ่งฟังเผิน ๆ แล้วจะรู้สึกว่า "ช่างแล้ว **ไม่รู้แล้วเอาเสียเลย !**" ก็ไหนว่า จบว่า ตั้งมั่น ว่า อยู่เหนือ อะไรต่อมิอะไรมาไม่รู้กี่ตลบ แล้วทำไมจึงวนกลับมามี "ไม่หลุดพ้น" กันอยู่อีกเล่า ? *("อวิมุตต" แปลง่ายๆว่า "ไม่หลุดพ้น")*

การรู้ความจริงตามความเป็นจริง ในสภาพที่เรียกว่า **"สมมุติสัจจะ"** ซึ่งหากเรายังไม่ตายเน่าเป็นที่สุด ยังไม่แยกธาตุดับขันธ์สลายสูญแท้ เป็น "อนุปาทิเสส-นิพพานธาตุ" เราก็ยังมีสภาพ มี "ส่วนต่อ" อยู่ *(เป็น "ปฏิภาค" กัน คือ ยังมีส่วนที่ทวนไปวนมาอยู่ตามสมมุติ)* เราก็อาจจะต้องพบกับเหตุปัจจัยอันจะก่อทุกข์ได้อีกอยู่ ทุกสภาวะที่เกิดจริงเป็นจริง อันจะมาผัสสะมากระทบมาพบเราได้**ไม่แน่**หรอก ! *(เพราะโลกนั้นเขาไม่มีอะไรแน่นอน มัน "อนิจจัง" จริงๆ)* จึงต้องรู้ให้จริงให้ดีใน "สมมุติสัจจะ" *บางครั้งอาจจะมีเหตุปัจจัยที่ใหญ่ที่ "แรง" เกินที่เราได้เคยแน่ใจ–เคยมั่นใจ–เคยผ่านเคยสัมผัส* "แรง" อันมากนั้น ฤทธิ์อันกล้าของปัจจัยนั้นๆ ก็อาจจะทำให้จิตเรากระเพื่อมขึ้นมาได้อยู่บ้าง เผยอขึ้นมาบ้าง **สภาพเช่นนี้เป็น "เศษที่เกินส่วน" เกินอินทรีย์ เกินพละ อันยังไม่ได้เคย ไม่ได้ผ่าน ไม่ได้พบ แม้ในอดีตใดๆ** จึงอาจจะทำให้เกิดผลสะเทือนขึ้นมาได้บ้างเป็นที่สุด จึงเรียกว่า **"อวิมุตต"** ได้อยู่ แต่สภาพเช่นนี้ ก็จะไม่ทำให้ผู้บรรลุสูงสุดที่รู้เท่าทัน "อนัตตา" หรือ รู้ใน "เจโต" รอบถ้วนมากมายออกปานนี้ เกิดผลก่อ "โลภะ" ก่อ "โทสะ" ได้เป็นอันขาด จะเป็นแต่เพียง "กัมปติ" ความกระเทือน หรือ ความไหวชั่วขณะ ปัจจุบัน ที่เกิดและรู้ทันทีเท่านั้นเอง

"ความไม่หลุดพ้น" ส่วนนี้ "ประณีต" เหลือเกิน มีได้เพียงใน "ปัจจุบัน" นั้นๆ เท่านั้น แล้วก็จะไม่มีอีก พระอรหันต์ทุกท่านจะ "รู้" จะเข้าใจสภาพธรรมเช่นนี้ดี ผู้ยังไม่ถึงขั้นเป็น "อรหันต์" คือ ขั้น "อนาคามี" ก็จะพอมีสภาวะบ้างแล้ว และจะพอรู้ได้ ส่วนพระอริยะต่ำกว่านี้จะยังยากที่จะรู้

148

และสภาพจิต **"อวิมุตต"** ดั่งกล่าวนี้ จะเป็นการเสริมอินทรีย์เพิ่มพละ **เพิ่ม "อิทธิวิธี"** เพิ่มความสูง ความเก่ง ให้แก่พระอริยเจ้าชั้นสูงนี้ด้วยซ้ำ ดังนั้น แม้จะเป็นพระอริยเจ้าขั้นปฏิญญาณแล้วว่า ตนเป็นพระอรหันต์ ก็ตาม ก็จึงยังมิได้ยังเป็นได้ เพราะความไม่เที่ยงแห่งเหตุปัจจัยในโลกดังกล่าวแล้ว (*แต่ไม่ใช่เพราะความไม่เที่ยงของจิตพระอรหันต์ท่านดอกนะ ! มันเป็นใบไม้ส่วนที่เป็น "ใบไม้ทั้งป่า" ที่ผันผ่านมาผัสสะท่าน ให้ท่านได้เรียนรู้เพิ่มภูมิหนะ ! ไม่ใช่ "ใบไม้กำมือเดียว" ของท่านดอก เหตุปัจจัยที่เป็น "ใบไม้กำมือเดียว" ของท่าน ท่านหมดกิจสิ้นภาระแล้วจริงๆ*) ถ้าโลกไม่มีเหตุปัจจัยดังกล่าวนี้ หมุนมา ผ่านมาผัสสะกับพระอรหันต์องค์นี้ ก็จะไม่มี "อวิมุตต" นี้เกิดเลย ตลอดดับขันธ์เป็น "อนุปาทิเสสนิพพานธาตุ" ไปแล

การรู้ **"วิมุตต"** เป็นที่สุด และการรู้จนถึง **"อวิมุตต"** เป็นที่สุดออกปานนี้ พระพุทธองค์จึงตรัสเปรียบไว้ว่า

เหมือนหญิงสาวชายหนุ่มที่ชอบการแต่งตัว นั่นก็คือ **เหมือนพระอริยเจ้าผู้รักในความหลุดพ้นสูงสุดแท้แล้ว**

เมื่อส่องดูเงาหน้าของตนในกระจก อันบริสุทธิ์สะอาด หรือในภาชนะน้ำอันใสฉันใด ก็จะเห็นได้ว่า เหมือน**พระอริยเจ้าผู้มี "สติ" อันผ่องใสบริบูรณ์ เป็นเครื่องสอดส่องอยู่ อย่างรู้ อย่างเรียบ อย่างง่ายแล้ว ไม่ต้องพยายามอะไร ก็รู้ได้ เมื่ออะไรผัสสะแปลกปลอมผ่านเข้ามาแม้เพียงเป็นธุลี ฉันนั้น**

หรือ ที่พระพุทธพจน์ตรัสเปรียบเทียบต่อไปอีกว่า *หน้ามีไฝ ก็จะพึงรู้ว่าหน้ามีไฝ หรือ หน้าไม่มีไฝ ก็จะพึงรู้ว่าหน้าไม่มีไฝ ฉันใด* ก็หมายความว่า **พระอริยเจ้าก็จะพึงรู้เศษธุลีในโลก อันอาจจะพลัดผ่านเข้ามาผ่านจิต และ เมื่อใดจะไม่มีธุลีใดๆ พลัดผ่านเข้ามาเลยในจิต คงมีแต่ความปราศจากมลทินธุลีอยู่ ก็จะพึงรู้ได้อย่างแท้จริง แม้ฉันนั้น**

149

สรุป **"เจโตปริยญาณ"** ก็คือ ความเก่งยอดในการรู้ละเอียดถึงจิตต่างๆ *(ปรสัตตานัง และ ปรปุคคลานัง)* ที่มันมีลักษณะมีอาการ "ต่าง" กัน มันมีกิเลส ก็รู้ว่า มีกิเลส มันไม่มีกิเลส ก็รู้ว่า มันไม่มีกิเลส มีมาก มีใหญ่ มีจัด ก็รู้ว่า มีมาก มีใหญ่ มีจัด มีปานกลาง มีอ่อนบาง ระดับใดๆ ก็รู้เป็นชั้นเชิงละเอียด และแต่ละกิเลสเป็นไฉน ? ไปในแง่มุมใด ? ก็รู้ในความต่างกันนั้นๆ *("ปร" แปลว่า ต่าง, อื่น, นอกไปจาก)* จิตแท้ๆ มีอย่างไร ? ก็รู้ชัด ควรจะให้ตนมีจิตอย่างไร ? ก็หัดทำเอาให้ได้ ให้เก่ง ให้มั่นคงเด็ดขาด รู้ชัดถนัดแจ้งใน "จิต" ที่**นอกไปจาก**จิตเช่นนั้นๆ แล้วมีจิตอย่างอื่นอีกไหม ? ก็รู้ใน "ความเป็นความไป" *(คต)* ได้อย่าง "ลึกซึ้งซับซ้อนละเอียดอ่อนประณีตยิ่งมากมายหลากหลาย" *(มหัคค)*

ดังนั้น เมื่อมีการสัมผัสเหตุปัจจัยต่างๆ มีโลกีย์อะไรผ่านมากระทบอย่างไร ก็รู้แจ้งได้หมด และพึงหัดทำให้อยู่เหนือโลกีย์นั้นๆ ให้ได้ จะรับรู้กับโลกทำงานร่วมกับโลกขนาดเท่านั้นๆ ก็พยายามให้อาจสามารถทำร่วมด้วยได้อย่างสบาย จะไม่ทำร่วมด้วย ตัดปล่อย ไม่รับเข้ามาวุ่นด้วยเลยในจิต ก็หัดสลัดหลุด ก็หัดวางมือ *(วางจิต)* ให้ได้อย่างเด็ดขาดสะอาดเอี่ยม จะไม่ให้เรื่องใดๆ เข้ามาสู่จิต หรือ ไม่ให้มีฤทธิ์เหนือจิต ก็หัดทำให้ได้อย่างปิดสนิท **และหรือ จะให้เรื่องใดๆ เข้ามาสู่จิต กระทบสัมผัสสัมพันธ์ถึงจิต ก็ได้ทั้งสิ้น แต่จิตสิ ! จะเป็น "นาย" เหนือเรื่องเหล่านั้น ไม่ให้เรื่องเหล่านั้นจูงดึง หรือ บังคับให้จิตเราเป็น "ทาส" เป็นผู้หวั่นไหวเป็นอันขาด เรื่องเหล่าใด จะมาทำให้ "จิต" เราอ่อนแอ หรือ เรื่องเหล่าใดจะเข้ามาเป็น "เจ้า" จิตเราไม่ได้ จะต้องทำ "จิต" ให้พ้นอำนาจ พ้นฤทธิ์โลกๆ ให้ได้อย่างเด็ดขาดอยู่เสมอ รู้ "ความควรความไม่ควร" ให้ได้อย่างละเอียดทุกสถานะ แล้วจึงจะให้จิตทำงานร่วมด้วยอย่างดี กับ สถานะ ที่ดีที่สุด**

150

ควรที่สุด เป็นประโยชน์ สูงที่สุด ประหยัดที่สุด ตามสภาพนั้น ๆ สถานการณ์นั้น ๆ

"เจโตปริยญาณ" จึงเป็นการ "รู้" จนแจ้งรอบในสภาพจิตต่าง ๆ เป็นผู้ **"รู้อย่างรอบ"** *(ปริยญาณ)* อันเกี่ยวกับ **"จิต"** *(เจโต)* **ของตนอย่างแท้ ๆ จริง ๆ** เป็นการรู้ใจด้วยใจของตนเองประกอบพร้อมขึ้นที่ใจของตนเอง *(เจตสา)* มิใช่มีแต่คิดคาดรู้ หรือ นึกตามรู้อยู่เพียงเท่านั้น *(ตรรก หรือ ตักกี, วีมังสี)*

ดังนั้น สรุป ความหมายสั้น ๆ ตามคำแปลชัด ๆ ของ **"เจโตปริยญาณ"** ก็จะได้ความถูกต้องตรงแท้ว่า....

"เธอย่อมกำหนดรู้ใจของสัตว์อื่น ของบุคคลอื่นด้วยใจ...." นั้น ก็คือ

ผู้มีอภิญญา "เจโตปริยญาณ" นั้น ๆ ได้ทำการกำหนดรู้สภาพในจิตในใจของตนเองแท้ ๆ เป็นเรื่องถึงใจในใจ หยั่งรู้ถูกแม่นตรงลงไปรู้สภาพความเป็นใจแท้ ๆ ได้จริง โดยเฉพาะ เป็น "นามกาย" หรือ "นามธรรม" แท้ ๆ ของใจจริง ๆ *(ไม่ใช่เพียงหลง "รูปนิมิต" หรือ "รูปธรรม" ของใจอยู่เท่านั้น จะต้องรู้ส่วน "รูปธรรม" หรือ "นามธรรม" ของใจในใจอย่างถูกแท้แม่นตรง รู้ความเป็น "รูปธรรม" หรือ "รูปกาย" ของใจในใจด้วย รู้ทั้ง "นามธรรม" หรือ "นามกาย" แท้ ๆ ด้วย* จึงจะชื่อว่า รู้แจ้ง *"ธรรมกาย" หรือ เห็น "ธรรมในธรรม")*

และ รู้สภาพความเป็น "สัตว์" รู้สภาพความเป็น "บุคคล" ของใจเราเองแท้ ๆ ชัดเจนถูกต้องว่า มี "สัตว์" อย่างใดบ้าง ? ชั้นใดบ้าง ? มี "บุคคล" อย่างใดบ้าง ? ชั้นใดบ้าง ? อันต่าง *(ปร)*กัน มีอยู่มากมาย....

"....คือ จิตมีราคะ ก็รู้ว่า จิตมีราคะ หรือ จิตปราศจากราคะ ก็รู้ว่า จิตปราศจากราคะ จิตมีโทสะ ก็รู้ว่า จิตมีโทสะ หรือ จิตปราศจากโทสะ ก็รู้ว่า จิตปราศจากโทสะ จิตมีโมหะ ก็รู้ว่า จิตมีโมหะ หรือ จิตปราศจากโมหะ ก็รู้ว่า จิตปราศจากโมหะ...." นั้น ก็คือ

151

ผู้มีอภิญญา **"เจโตปริยญาณ"** นั้นๆ ได้กำหนดรู้สภาพในจิตในใจของตนถูกแท้แม่นตรงจริงว่า กิริยาของจิต หรือ อารมณ์ของตนอย่างนี้ๆ ก็รู้ว่า จิตมีราคะ เป็นดังนี้เองหนอ *(อันคือ ความเป็น "สัตว์เปรต")* หรือ กิริยาของจิต หรือ อารมณ์ของตนอย่างนี้ๆ ก็รู้ว่า จิตปราศจากราคะ เป็นดังนี้ๆเองหนอ *(อันคือ ความเป็น "อริยบุคคล" ซึ่งมีอีกหลายแบบหลายระดับ)* กิริยาของจิต หรือ อารมณ์ของตนอย่างนี้ๆ ก็รู้ว่า จิตมีโทสะ เป็นดังนี้ๆเองหนอ *(อันคือ ความเป็น "สัตว์นิรยะ หรือ สัตว์นรก")* หรือ กิริยาของจิต หรือ อารมณ์อย่างนี้ๆของตน ก็รู้ว่า จิตปราศจากโทสะ เป็นดังนี้เองหนอ *(อันคือ ความเป็น "อริยบุคคล" ซึ่งมีกันหลายแบบหลายระดับ)* และกิริยาของจิต หรือ อารมณ์จิตอย่างนี้ๆเองของตน ก็รู้ว่า จิตมีโมหะ เป็นดังนี้ๆ *(อันคือ ความเป็น "สัตว์เดรัจฉาน")* หรือ กิริยาของจิต หรือ อารมณ์ของตนอย่างนี้ๆเอง ปราศจากโมหะ ก็รู้อย่างชัดแท้ว่า จิตปราศจากโมหะ*(อันคือความเป็น "อริยบุคคล")* เป็นดังนี้ๆ เป็นต้น

"....*จิตหดหู่* (สังขิตต) *ก็รู้ว่า จิตหดหู่ หรือ จิตฟุ้งซ่าน* (วิกขิตต) *ก็รู้ว่า จิตฟุ้งซ่าน....*" นั้น ก็คือ

ผู้มี อภิญญา **"เจโตปริยญาณ"** นั้นๆ ได้กำหนดรู้สภาพในจิตในใจของตนถูกแท้แม่นตรงจริงว่า กิริยา หรือ อารมณ์อย่างนี้ๆ ที่เรากำลังสัมผัสอยู่นี่แหละคือ จิตหดหู่*(สังขิตตจิต)* รู้แล้วๆ เห็นอยู่รู้ชัดทีเดียวว่า อ๋อ ! อย่างนี้เองๆ หรือ กิริยา หรือ อารมณ์อย่างนี้ๆ ที่เรากำลังมีอยู่ สัมผัสอยู่นี่แหละคือ จิตฟุ้งซ่าน*(วิกขิตตจิต)* รู้แล้วๆ เห็นอยู่รู้ชัดทีเดียวว่า อ๋อ ! อย่างนี้เองๆๆ ดังนี้แหละคือ "การรู้" ที่ **ต่าง***(ปร)*จากที่เคยรู้มา มัน **รู้ยิ่ง** หรือ *เกิดรู้แจ้งถูกตัวใจ แน่กว่าก่อนขึ้นมาจริงๆ* มันจึงเป็น "ใจรู้" ที่**ต่าง**จากตัว "ใจรู้" ตัวเก่า นี่คือ ความหมายของความที่แปลกันไว้ว่า รู้ "*ใจของสัตว์อื่น*" ซึ่งเป็นไปเพื่อการไม่สะสมกองกิเลสแน่ๆ จะมิใช่การไปมุ่งรู้หมายรู้ หรือ ให้ไปเกิดรู้เอา "ใจของคนอื่น – ของสัตว์ตัวอื่น" ตัวไหนๆก่อนเป็นอันขาด ซึ่งนั่นจะเป็นไปเพื่อการสะสมกองกิเลสมากกว่าอยู่ชัดๆ

"....*จิตเป็นมหรคต* (มหัคคต) *ก็รู้ว่า จิตเป็นมหรคต หรือ จิตไม่เป็นมหรคต* (อมหัคคต) *ก็รู้ว่า จิตไม่เป็นมหรคต....*" นั้น ก็คือ

ผู้มีอภิญญา "**เจโตปริยญาณ**" นั้น ๆ ได้กำหนดรู้สภาพในจิตในใจของตนถูกแท้แม่นตรงจริง และ เกิด "ญาณ" เกิดปัญญาแท้ได้ขึ้นมาอีกว่า สภาพที่ได้รู้ความจริงแท้แค่จาก ตนหลง "รูปนิมิต" ของจิตตนเองอยู่เป็นวรรคเป็นเวรก่อนโน้น มาเป็นรู้ "รูปธรรม" ที่จริงแท้ของจิตได้แม่นตรงถูกต้องเข้า เลิกหลงอยู่แต่กับ "นิมิต" กับ "อัตตภาพ" ได้แล้ว แค่นี้ก็เป็น "**มหัคคตจิต**" แล้วจริง ๆ คือ มันเป็น**การเปลี่ยนจิต–เปลี่ยนรู้จาก "โง่" หรือ "หลงผิด" มาเป็นถูกต้อง เกิด "ญาณ" อันรู้ยิ่งขึ้นได้จริง** ก็นี่แหละ **ความเป็นไป – เป็นได้อันยิ่ง ๆ ขึ้นของจิตเราเอง** *(มหัคคตจิต)* จริง ๆ

หรือ ยิ่งได้รู้แท้สัมผัสจิตตนแม่นตรง แยก "รูปกาย" อย่างรู้ชัดว่า "รูปกาย" แยก "นามกาย" อย่างรู้ชัดว่า "นามกาย" ก็คือ จิตเรายิ่ง "รู้ยิ่ง" *(อภิญญา)* หรือ ยิ่งเกิด "ความเป็นไป–เป็นได้จริงที่ยิ่งเจริญขึ้นๆ" **(มหัคคตจิต)** จริง ๆ

หรือยิ่งเกิด "ญาณ"–เกิดความรู้ตรงแม่นในราคะ–โทสะ–โมหะ ก็รู้เก่งขึ้นไปอีก แถมลดราคะ–โทสะ–โมหะ ก็ลดได้จริงแท้ แต่ก็ยังรู้จิต ตามจิตของตนได้ละเอียดขึ้นอีกถึง "จิต" นั้นว่า ขนาดลดแล้วก็ยังไม่สะอาดแท้ ยังเป็น "สังขิตตจิต" *(จิตหดหู่ไม่ผ่องใสเบิกบานร่าเริง)* ก็ยังตามรู้จับได้ไล่ทันของตนอีก และแม้เป็น "วิกขิตตจิต" *(จิตยังฟุ้งซ่าน)* ก็ยังตามรู้จับได้ไล่ทันของตนอีก หรือ จิตนั้นสะอาดแท้แล้ว ไม่มี "สังขิตตจิต" แล้ว ไม่มี "วิกขิตตจิต" แล้วจริง ๆ แน่ ๆ ก็รู้จริงรู้แจ้งชัดได้ ก็นี่แหละคือ "**อภิญญา**" ของเรา คือ ความเป็นไป–เป็นได้อันยิ่ง ๆ ขึ้นของจิตเราเอง **(มหัคคต)** จริง ๆ

และมันจะรู้ตัวเราเองดี จะยอมรับความจริงด้วยว่า การรู้จิตเพียงแค่นี้ ๆ อย่างนี้ ๆ ของตนเมื่อก่อนนั้น มันก็แค่ขั้นเผินๆ ตื้นๆ **(อมหัคคตจิต)** มันยังไม่ได้รู้ลึกรู้ซึ้ง ยังไม่รู้ความเป็นไปอันยิ่งของจิตอย่างที่เราได้รู้ยิ่ง*(อภิญญา)*ขึ้นมาแล้วนี้จริง ๆ *(มหัคคตจิต)* จึงจะเป็นผู้รู้แจ้ง แน่ชัด เป็นจริงใน "**มหัคคตจิต**" ว่าต่างกับ "**อมหัคคตจิต**" อย่างไร ? ด้วยปัญญาอันยิ่ง หรือ ด้วย "**อภิญญา**" เป็น **เจโตปริยญาณ** กันจริง ๆ

153

และยิ่งได้มี "**ญาณ**" มี "**อภิญญา**" ยิ่งๆ ขึ้นไปอีก ก็ยิ่งจะเห็นจริงในความจริงของ *จิต–เจตสิก* ยิ่งขึ้นว่า เป็น "**มหัคคตจิต**" กันอย่างไร ? แค่ไหน ? และที่เราทั้งได้เป็น ทั้งได้รู้ **แต่ก่อนมา**นั้น มันแค่ขั้น "**อมหัคคตจิต**" อยู่แท้ๆจริงๆ ยิ่งๆขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งก็ยิ่งจะเก่งเป็น "**มหัคคตจิต**" ขึ้นเรื่อยๆ เมื่อยิ่งรู้จิตที่ยังมีกิเลสจริง และ รู้จิตที่หมดกิเลสจริง แท้ยิ่งๆขึ้น แน่ยิ่งๆขึ้น เช่นยิ่งรู้ต่อไปในจิตที่ว่า

"... *จิตมีจิต* **อื่น** *ยิ่งกว่า*(สอุตตร) *ก็รู้ว่า จิตมีจิต***อื่น***ยิ่งกว่า หรือ จิตไม่มีจิต* **อื่น** *ยิ่งกว่า*(อนุตตร) *ก็รู้ว่า จิตไม่มีจิต* **อื่น** *ยิ่งกว่า...*" นั้น ก็คือ

ผู้มีอภิญญา "**เจโตปริยญาณ**" นั้นๆ ได้กำหนดรู้สภาพในจิตในใจของตนถูกแท้แม่นตรงจริง และ เกิด "ญาณ" เกิดปัญญาแท้ได้ขึ้นมาอีกว่า สภาพจิตของตนที่เรามีขณะนั้นนั้น มันยังไม่ดีที่สุด มันอาจจะดีขึ้นแล้ว *(เฉพาะเรื่องๆไป)* หรือ มันอาจจะดีมากแล้ว แต่ถ้าปรับปรุงจิตให้เป็นไปได้กว่านี้ ยิ่งกว่านี้ได้ มันจะยังเป็นได้อีก เราก็จะรู้อยู่จริงๆว่า "จิต**อื่น**" ที่จะเป็นไปได้ยิ่งกว่านี้ มันยังมีอีก ยังจะเป็นได้อีก ดังนี้ นี่คือ "**สอุตตรจิต**" หรือ จิตที่ยังเป็น "**สอุตตระ**"

หรือ รู้แท้รู้ชัดในจิตตนว่า "จิต**อื่น**" ที่จะเป็นไปได้ยิ่งกว่านี้ คือ จะสะอาดยิ่งกว่านี้ จะสบาย–ง่าย–เบา–โปร่ง ยิ่งกว่านี้ จะแข็งแรงมั่นคงเท่านี้ๆก็มั่นใจปักใจแล้ว หรือคือ จะดียิ่งเยี่ยมยิ่งกว่านี้ *(เฉพาะเรื่องๆไปก่อนนะ !)* ไม่มีอีกแล้ว ดังนี้ ก็นี่แหละคือ "**อนุตตรจิต**" หรือจิตที่เป็น "**อนุตตระ**"

การได้ "รู้ยิ่ง" ๆ ขึ้นอย่างนี้ ขึ้นนี้ มันยิ่งเป็น "**อภิญญา**" ที่ประณีตกว่า ที่ดียิ่งกว่า "**อภิญญา**" ข้อก่อนๆ จริงๆ และยิ่งจะ "รู้ยิ่ง" *(อภิญญา)* ยิ่งๆขึ้น เมื่อกระเดิบสูงขึ้นสู่สภาพที่ว่า

"...*จิตเป็นสมาธิ* (สมาหิต) *ก็รู้ว่า จิตเป็นสมาธิ หรือ จิตไม่เป็นสมาธิ* (อสมาหิต) *ก็รู้ว่า จิตไม่เป็นสมาธิ....*" นั้น ก็คือ

ผู้มี อภิญญา "เจโตปริยญาณ" นั้น ๆ ได้กำหนดรู้สภาพในจิตในใจของตนถูกแท้ แม่นตรงจริง และเกิด "ญาณ" เกิดปัญญาแท้ได้ขึ้นมาอีกว่า สภาพจิตของตนที่เรามีขณะนั้นนั้น **เป็น "สมาธิ"** *(สมาหิต)* ก็รู้แท้เข้าใจได้เข้าใจถูกด้วยว่า **เป็น "สมาธิ"** *(สมาหิต)* หรือ **ไม่เป็น "สมาธิ"** *(อสมาหิต)* ก็รู้แท้เข้าใจได้ถูกด้วยว่า **ไม่เป็น "สมาธิ"** *(อสมาหิต)*

ข้อสังเกตในที่นี้ก็คือ คำว่า **"สมาธิ"** ใน **เจโตปริยญาณ** นี้ เป็นเพียงคำเรียกเผิน ๆ ของภาษาไทย เท่านั้น อันที่จริง ในพระไตรปิฎกแล้ว ณ ที่นี้ พระบาลีเองนั้น ใช้คำว่า **"สมาหิต"** ไม่ได้ใช้คำว่า "สมาธิ" ซึ่งก็เป็นคำ "บาลี" ตามคำบาลีที่ว่า "สมาธิ" ตรง ๆ ตัวดอก ! และก็ไม่ได้ใช้คำว่า **"สมาทห"** ซึ่งเป็นคำ "บาลี" ที่ไทยก็แปลกันว่า **"สมาธิ"** เหมือนๆ กันอีกคำหนึ่งด้วย

ก็ขอ*เน้นความหมายพิสดาร หรือ ความหมายละเอียด*ของ **"สมาธิ"** ที่คือ **"สมาหิต"** นี้เสียในที่นี้ด้วย เพราะเป็นคำที่ใช้ใน **"เจโตปริยญาณ"** ขั้นละเอียด จึงต้องรู้ให้ละเอียด

"สมาหิต" อันเรียกกันเผิน ๆ ว่า **"สมาธิ"** นี้ คือ มันมีความหมายถึงจิตอันยิ่ง เหมือนความหมายของ **"สมาธิ"** ปกติทุกประการ นั่นแหละ ซึ่งมีทั้งลักษณะที่ต้องมีสภาพ ละ หน่าย คลาย จาง จากกิเลสนิวรณ์ธรรมต่าง ๆ นั้นหนึ่ง ก็แน่นอนล่ะว่า ต้องมี ! และนอกจากนั้นความหมายที่ว่า ตั้งมั่น หรือ มั่นคง ถาวร ยั่งยืน ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่หวั่นไหว อะไรต่าง ๆ ในเชิงนี้อีกมาก ที่บาลีใช้คำว่า "ฐิติ" หรือ "ฐาน" นั้น ก็มีอยู่ด้วยพรั่งพร้อมในคำว่า **"สมาหิต"** นี้

แถมยังเป็นสภาพ **"สมาทห"** อันหมายเน้นเอาลักษณะ "เต็มที่" ในความพรั่งพร้อมด้วยกำลัง และ ผลิรูป หนุ่มแน่น เต็มกำลัง สดใหม่ กระปรี้กระเปร่า กล้าหาญ องอาจ แข็งแรง อีก รวมอยู่ด้วยอย่างแน่นหนา ตั้งมั่น ก็มีอยู่ใน **"สมาธิ"** ที่บาลีกล่าวขานว่า **"สมาหิต"** นี้ทั้งนั้น

และสำคัญยิ่งโดยเฉพาะอีก ในความหมายสำคัญของ **"สมาธิ"** ที่เรียกว่า **"สมาหิต"** ก็คือ มี "หิต" นั่นแหละ เป็นพยัญชนะยืนยัน*(สมาหิต=สม+อาหิต*

155

หรือ สม + หิต ซึ่ง อาหิต = พรั่งพร้อมแล้ว, กองแล้ว, ติดไปแล้ว, เป็นแล้ว และ หิต= ประโยชน์เกื้อกูล) โดยเน้นหมายเอา "ประโยชน์เกื้อกูล" เป็นสำคัญ ดังนั้น "**สมาหิต**" อันเป็น จิตสำคัญของพระอริยะขนาดขั้นนี้ จิตนี้ก็จะต้องคำนึง หรือ มุ่งหมาย ถึงความเป็นสภาพที่มี "ประโยชน์เกื้อกูล" อีกด้วย

คำว่า "**ประโยชน์เกื้อกูล**" นั้น พระอริยะที่ทำจนหมดตัวตน *หมดประโยชน์ตนแล้ว ก็จะมีแต่ "ประโยชน์เกื้อกูล" ผู้อื่น นั่นแหละ เป็นสำคัญ เป็นสัญญลักษณ์* "จิต" สำคัญนั้น จึงเมื่อสิ้นกิเลสละเอียดสุขุมสุดใน**ตน**ปานใดแล้ว ก็ยิ่งจะคำนึงถึงความเกื้อกูล ความเป็นประโยชน์ต่อ **ผู้อื่น** เป็นสำคัญยิ่งขึ้น ดังนี้ จึงจะได้ชื่อว่า **จิต "สมาธิ" ของพุทธ** เป็นสมาธิที่จะไม่ใช่สภาพ "ไม่มีประโยชน์ต่อสังคมต่อผู้อื่น" หรือ ส่อให้เห็นว่า เป็น "ความเห็นแก่ตัว" ดั่ง "**สมาธิ**" **หลับตาของนิกายฤาษี** นั้นเลย

การมี "**เจโตปริยญาณ**" หรือ การมี "**สมาธิ**" ระดับนี้ จึงคือ การรู้ "จิต" ตนเองว่า ตนเป็น "**สมาหิต**" ด้วยแล้วหรือไม่ ? หรือ ตน *ไม่เป็น "สมาหิต"* (**อสมาหิต**) อันมีความลึกซึ้งมากกันถึงขั้นนี้ทีเดียว ดังนี้เอง

"**อสมาหิต**" จึงคือ ไม่มีประโยชน์เกื้อกูล ทั้งไม่องอาจ แกล้วกล้า ทั้งไม่กระปรี้กระเปร่า ทั้งไม่ตั้งมั่นไม่ถาวร และ ทั้งไม่ใช่จิตลดละนิวรณ์ นั่นเอง

ต่อไปจากนี้ คือต่อจากความหมายที่ว่า *จิตเป็น "สมาหิต" ก็รู้ว่า เป็น "สมาหิต" จิตเป็น "อสมาหิต" ก็รู้ว่า เป็น "อสมาหิต"* นี้แล้ว ก็เป็นอันจบ เป็นอัน "รอบ" (ปริย) เป็นอันครบสภาพ ดังนั้น ต่อจาก "**สมาหิตจิต**" จึงคือ

"....*จิตหลุดพ้น* (วิมุตต) *ก็รู้ว่า จิตหลุดพ้น จิตไม่หลุดพ้น* (อวิมุตต) *ก็รู้ว่า จิตไม่หลุดพ้น*" อันหมายความว่า....

ผู้มี**อภิญญา "เจโตปริยญาณ"** นั้น ๆ ได้กำหนดรู้สภาพในจิตในใจของตนถูกแท้ แม่นตรงจริง และเกิด "ญาณ" เกิดปัญญาแท้ ได้ "จิตอย่างนี้ ๆ" แท้จริง ๆ ว่า เป็นสภาพ**จิต "วิมุตต"**

และที่ยังไม่ถูกต้อง ลงตัว แม่นตรง เป็นจริง ถึงสภาพแท้จริง ก็เป็น**จิต "อวิมุตต"**

156

ก็เป็นอันถึงสิ้นสุดครบ "**เจโตปริย**" กันด้วยประการดังนี้ จะไม่อธิบาย "**วิมุตต**" และ "**อวิมุตต**" ซ้ำซากอีกล่ะ !

"**ญาณ**" ก็คือ มีญาณทัสสนะ "จริง เป็น "สัมมาญาณะ" แท้

"**เจโตปริย**" ก็คือ มี "มโนมยิทธิ" จริง เป็น "สัมมาวิมุตต" แท้

"**เจโตปริยญาณ**" ถ้ารู้ได้จริง และ มีได้เป็นได้จริง ก็เป็น "อรหัตตผล" จริง ด้วยประการดังนี้

ผู้มีได้จริงก็เป็นเรื่องยากแน่ แม้แค่เพียง "รู้จริง–รู้ถูก" ก็ยังเป็นเรื่องยากและหาได้ยากแล้ว

ดังนั้น เราผู้ศึกษา ผู้ใฝ่ธรรมแท้ๆ ให้ถึงที่สุด จึงจะต้องพากเพียร ต้องต่อสู้กับแรงโลก เพราะหาหมู่หาเพื่อนได้ยาก ก็ตามที่ แวดล้อมเราล้วนมีแต่แรงหมุนที่หมุนฉุดไปในทิศทางเข้าหา ราคะ–โทสะ–โมหะ เพื่อคลุกอยู่กับ "โลกียสุข" เป็นธรรมดา ก็ตามที่ เราก็จะอยู่กับ "แรงโลก" ที่ชาวโลก เขายังอยู่ได้ ยังทนได้นั้น ให้ได้ ผู้ที่จะได้ชื่อว่า เป็น**ผู้อยู่เหนือโลก (โลกุตตร)** *จะทนต่อแรงโลกได้เป็น "ปกติ" ยิ่งกว่าชาวโลกเขาต้องทนได้ด้วยสิ !* จึงจะ คือ **ผู้อยู่เหนือ**โลกแน่จริง

เท่าที่เราได้ผ่านพบกับโลกมา ต้องกระทบสัมผัสกับโลก กับเหตุปัจจัยต่างๆ เท่าใดๆ หนักหนา รุนแรงขนาดที่ **โลกปกติ** เขาจะต้องประจัญเป็นความทุกข์ หรือ ความปกติที่กระทบสัมผัสอยู่เสมอนั้น มันเป็นความยาก ที่จะให้เขาไม่มีโลภะ โทสะ ไม่ให้มีเศษความชอบความชังขึ้นที่จิต เป็นความลำบาก**อันปกติ** ของมนุษย์ที่พึงควรสู้ได้ หรือ เพื่อนๆ มนุษย์ส่วนใหญ่ เขากำลังสู้อยู่อย่างหนักร้าย เฉลี่ยแล้วเป็นที่สุดเท่าใดๆ *เราก็จะพึงหัดสู้ให้ได้* **อย่างอาจหาญ ร่าเริง ราบรื่น ไร้ทุกข์ ได้เก่งที่สุด** เท่าที่จะทำได้ให้เป็น "ความเก่ง" เป็น อภิญญาต่อๆ ไปเรื่อยๆ **แต่ก็ไม่ใช่จะรีบเร่งรัดไปเอาเรื่อง เกินวิสัยของตน**

157

มาทำให้ผิดขั้นตอน จนดูเป็นการทารุณโหดร้ายกับอินทรีย์พละของตนเองเป็นแน่ (*ไม่ทำเกิน "มัชฌิมา" จนเป็น*" อัตตกิลมถานุโยค") **แต่เราก็จะไม่เฉื่อยชาชักช้าที่จะต้องสร้าง "นิสัย" ให้เป็น "วิสัย" อันเก่งกล้าแกร่นกล้าเท่าๆ กับเพื่อนมนุษย์ทุกคน ที่จะต้องประจัญกับ** บทบาทของโลก **ที่เขาเรียกกันว่า "ชีวิตต่อสู้" หรือ "ทุกข์" นั่นเอง หรือ ความยากลำบากในโลก** (*เช่น ความจน ความเป็นผู้มีน้อยใช้น้อย สภาพไม่มีวัตถุใช้ สภาพไม่มียศ ไม่มีอำนาจ สภาพความเป็นอยู่ที่ง่ายดายไม่เฟื่อ สภาพควรมีควรได้ควรเป็น แต่ไม่มี ไม่ได้ ไม่เป็น สภาพประสบกับการพลัดพราก ฯลฯ*) **โดยเราเองนั้น ใน "จิต" จะไม่มี "ทุกข์" ไม่มีอารมณ์ทรมานอะไร !** *เมื่อเป็นเมื่ออยู่กับสภาพดังกล่าวนี้* ส่วนเรื่องที่รู้แน่เห็นแท้แล้วว่า **ไม่จำเป็นเลย** ที่ความเป็นคน (*แม้ขั้นปุถุชน*) จะต้อง "ทนทุกข์" เพราะมัน ผู้เป็นอริยะแท้ ก็จะไม่ไปสร้าง "วิสัย" เลยเป็นอันขาด

ผู้ทำได้สำเร็จเรียกว่า เป็นผู้มี "มโนมยิทธิ" หรือ มี "อิทธิวิธี" ตามลำดับ และผู้จะทำสำเร็จจนเป็น "วิสัย" ก็โดยเข้าใจ โดย "รู้" (*ญาณ*) ในขั้นตอนแห่ง "จิต" (*เจโต*) ของตนให้รอบถ้วนดีบดี (*ปริย*) ดังกล่าวมาแล้ว แล้วก็จะต้องมี "ตบะธรรม" หรือ *ต้อง "ตั้งตนอยู่ในความลำบาก" เสมอ* (*ตามพระพุทธพจน์ ใน "เทวทหสูตร" มัชฌิม. อุปริ. ข้อ ๑๕*) มีทมะ มีขันติ กุศลธรรมจึงจะเจริญยิ่ง (*พระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญแม้คนผู้หยุดอยู่ในกุศลธรรม ดังพระสุตตัน. อังคุต. ทสก. ข้อ ๕๓*) มิใช่จะมานั่งๆนอนๆ หลง "สุข" หลงเสพย์เป็นชาวโลก ๆ ผู้ไม่รู้สัจจธรรม **โดยเฉพาะหลงเสพย์ "ความสงบ–ความหยุด–ความไม่ทำงาน"** (*ลัทธินั่งหลับตาส่วนใหญ่จะหลงได้ง่ายที่สุด*) เพราะนั่นคือ ความประมาท และนั่นคือ การเริ่ม **"ปฏิเสวนา"** (*หัดเสพย์คุ้น*) เริ่มก่อ **"อธิวาสนา"** (*หัดอดหัดฝืนเหมือนกัน*) แต่ไปในทิศแห่งความเป็นชาวโลกอีกชนิดหนึ่งอยู่เช่นกัน หรือ ไปสู่อบายโดยตรงนั่นเอง

158

คือ *ขี้เกียจสันหลังยาว และ เอาเปรียบเอารัด* **อันเป็น "ความสำเร็จ" หรือ สภาพบรรลุผลของลัทธิเดียรถีย์** *(เป็นความสุดโต่งฝ่าย "อัตตา" คือ* **อัตตกิลมถานุโยค** *จนถึงผลที่สุดที่เรียกว่า "อัตตวินิบาต")* ซึ่งนั่นไม่ใช่พุทธวิชชาเลย แต่บทฝึกหัดที่จะต้องรู้จักการทำความสงบ–สร้างความหยุดให้ได้นั้น ก็ต้องทำ ต้องฝึก และ ต้อง "รู้แท้" ในรสแห่งความสงบ–ความหยุดให้ได้จริงๆ ชัดๆ ด้วย ดังนั้น บางคนอาจจะใช้วิธีหัดฝึกนั่งหลับตา เพื่อ "รู้" สภาพความหยุด–ความสงบบ้าง เพื่อช่วยให้ตนทำความหยุด–ความสงบได้ ก็มี ก็ไม่ผิด บางคน ก็ไม่ต้อง ทว่าไม่ใช่ไป **หลงเสพย์** ความหยุด **หลงติด** ความสงบ จนเลยเถิด ไม่ ผู้ไม่เข้าใจ "พุทธ" แท้ๆ จงพยายามเข้าใจให้ถูก !

และหรือ ไม่ใช่ว่า จะต้องไป "อุตริ" เอาเรื่อง**วิญญาน** *(วิตถาร)* เอาเรื่องที่**เกินมนุษย์มา**เขาจะทำ มาทำให้มันกล้าแข็ง ให้มันเก่งกาจเกินคนไป จนเด่นโด่ง เช่น จะโกนหัว ก็ไม่โกน มานั่งถอนผมทีละเส้น จนเลือดไหลท่วมหัว แล้วก็ถือว่า เก่ง "ใจเด็ด" อย่างทิฏฐิของศาสนานิครนถ์ ดังนี้ เป็นต้น

หรือ ไปหาเรื่องพิลึกๆ พิเรนๆ มาบำเพ็ญตบะ โดยผิดวิสัยมนุษย์จนเกินขอบเขต เช่น ไปหาตาปูแหลมๆ มาหัดนั่งบนนั้น ให้ได้ เป็นต้น ก็คือ **อัตตกิลมถะ** ฯ

หรือ จะแค่ขึ้นไปหัดนั่งหลับตา ไม่รับรู้อะไร ไม่กินข้าวกินน้ำให้ได้มากๆ วันติดต่อกัน ที่หลงเรียกกันว่า "เข้านิโรธสมาบัติ" แล้วหลงว่า เป็น "ผล" เป็น "พุทธคุณ" เป็น "คุณสมบัติ" ของพระอริยะ พระอรหันต์ ก็เป็น "มิจฉาทิฏฐิ" กันอยู่แท้ๆ เพราะคุณสมบัติแค่นี้ *ปุถุชนคนธรรมดาๆ เมื่อฝึกเข้าหัดเข้า จนถึงขนาด มันก็จะอาจสามารถทำได้* ดังนี้ ก็ล้วนคือ **อัตตกิลมถานุโยค**

"นิโรธสมาบัติ" แบบนี้ มันมิใช่ "ผล" ของพระอริยะที่มีญาณ หรือ มีวิมุติอะไร แต่ถ้าจะนำมาใช้ประกอบเป็น "มรรควิธี" บ้าง เป็นตบะธรรมบ้าง เพื่อจะได้นำมาอุปการะวิปัสสนาก็พอได้ ทว่าจะต้องเข้าใจในวิธีการทำ การใช้ให้ถูกทางอย่างดี จึงควรทำ ซึ่งผู้ไม่ถนัดวิธีการนี้ ไม่มีจริตในเชิงนี้ ไม่ต้องทำเลย ก็ไม่เสียไม่ดีอะไร

159

หรือ แม้แต่จะต้องไปบำเพ็ญตบะ เพื่อต่อสู้กับเสือกับสิงห์กับงูร้ายอะไร ให้ได้เก่งกาจก่อน จึงจะมาบำเพ็ญตัดกิเลส ก็เป็น**เรื่อง " หลงทาง "***(มิจฉามรรค)* ทั้งสิ้น หรือ ยิ่งไป " หลงผิด " ว่า การมีความเก่งจนสามารถสู้กับเสือได้สำเร็จ ทำให้งูร้ายคลายพิษได้ ทำให้คนเข้ากับสัตว์ร้ายได้โดยมันทั้งหลายไม่ทำอันตราย แล้วนับว่า นี่เป็น " พุทธคุณ " เป็น " พุทธอภิญญา " *ที่จะเอาแค่นี้มาพิสูจน์ว่า บรรลุธรรม เป็นผู้สำเร็จ เป็นผู้หมดกิเลส* ก็ยิ่ง " **มิจฉาทิฏฐิ** " **เลยเถิดใหญ่** ซึ่งในทุกวันนี้มี**หลงผิด**เช่นนี้กันมากเหลือเกิน อันล้วนคือ " **อัตตกิลมถานุโยค** " เป็นความ **เลยเถิด** เป็นความ **สุดโต่ง** โดยตรงนั่นเอง จงเรียนรู้คำว่า " **อัตต-กิลมถานุโยค** " กันให้ลึกซึ้ง เป็นธรรม อย่าให้รู้อยู่เพียงแค่โลก ๆ หยาบๆ ง่ายๆ ตื้นๆ กันเท่านั้น

หรือ ยิ่งไปหลงผู้เก่ง**ทาง " ใจ "** โดยมีจิตเป็นอำนาจพิเศษ เพราะสำเร็จ " ทางใน " ทั้งหยั่งรู้ ทั้งดักใจ ดักคอคนได้ ทั้งรู้อดีต รู้อนาคต ทั้งเอามาบันดลบันดาลอะไรต่ออะไรก็ได้ แม้จะใช้อำนาจจิตบันดาลให้หายไข้ ให้ร่ำรวย ให้เจริญๆ ให้หนังเหนียว ให้ไปสิงอยู่ในอิฐ หิน ดิน ปูน *(เครื่องราง, พระเครื่องฯ)* แล้วก็ยังมีอำนาจอยู่ในอิฐ หิน ดิน ปูนนั้น ขนาดช่วยให้รถที่วิ่งอย่างประมาทควรจะคว่ำ แต่ก็ใช้ฤทธิ์ *(อันเอามาจากทางใจของเกจิอาจารย์นั่นแหละ)* บันดาล หรือ ดึงไว้ไม่ให้คว่ำ หรือ คว่ำแล้วก็ตาม ชนกันอย่างแรงขนาดแหลกแล้ว แต่ผู้มีพระเครื่องฯเก่งๆนั้น จะต้องไม่แหลก ! ดังนี้ ก็เป็นเรื่องวิตถาร เป็นเรื่องพิลึกกึกกือ เป็น " **อัตตกิลมถา-นุโยค** " หรือ **ความเฟ้อ ความเลยเถิด ไปจาก " พุทธธรรม "** โดยแท้ เกินสัจธรรมเกิน " พุทธธรรม " ที่ไม่ควรจะไปหลงใหล ถ้า**สัจธรรม** หรือ **พุทธคุณ**หมายเอาอย่างนี้ เป็นความเก่งเยี่ยงนี้ *ทำไมพระพุทธเจ้าจึงให้พระเทวทัตกลิ้งหินมาทับพระบาทจนเป็นแผล จนห้อเลือด หรือ เจ็บองค์ได้เล่า ? ! พระพุทธเจ้าก็ไม่เก่งเท่าเกจิอาจารย์ในสมัยนี้หนะซี ! อีกแหละ นักเลี่ยงก็จะเลี่ยงไปอีกว่า พระ-พุทธเจ้าได้ใช้ฤทธิ์แล้ว ถ้าไม่ใช้สิ ฮึ ! หินจะต้องทับพระพุทธเจ้าถึงแหลกแน่ ! ! หากอย่างนั้นจริง พระพุทธเจ้าทำไมไม่ทำให้แคล้วคลาดไปเสียเลยเล่า ! ทำไมจึงต้องให้ทับนิ้วอยู่ได้ มันก็ไอ้ไม่เก่งเท่าเกจิอาจารย์สมัยนี้อยู่อีกหนะแหละ !*

เพราะพระพุทธเจ้ายังแคล้วคลาดแค่นี้ ก็ยังช่วยตนไม่ได้ **"คุณวิเศษ"แห่งความเป็นพุทธ** ขนาดคนชั้น "พระพุทธเจ้า" ผู้ซึ่งถือว่า มี "บริสุทธิคุณ" เป็นที่สุดออกปานนี้ *(ซึ่งถ้าหมายเอาความเก่งแบบเดรัจฉานวิชชาเช่นนี้ มันก็จะต้องยิ่งเก่งเยี่ยมเนียนสนิทวิเศษสุดไม่เหลือเศษเหลือรอยแน่ๆ)* **เมื่อเหลือรอย เมื่อขัดแย้งเห็นได้ชัด ๆ อยู่ ดังนี้ "พุทธธรรม" หรือ "พุทธคุณ" จึงไม่ใช่หมายเอาความเก่งอย่างนี้แน่ ๆ ! !** แม้จะเป็นได้จริง ก็เป็นเพียงเรื่องจริง แต่ไม่ใช่ "พุทธคุณ" อย่าหลงเลอะ !

ผู้ที่ "หลงผิด" คิดว่า **พุทธคุณ** คือ เรื่องเหลวไหลพวกนี้ ก็จงไตร่ตรองดี ๆ ใคร่ครวญกันให้เห็นแจ้งกันให้ได้เถิด **อย่า "อวดดี" ไอ้ที่ "ไม่ดีไม่ถูกต้อง" กันเลย** เมื่อเป็นผู้ยังรักบูชาพุทธศาสนากันแท้

พุทธศาสนิกชนเอ๋ย ! อย่าหลงทางกันอยู่นักเลย คิดดีๆ ตรองดีๆ เถิด ! ซึ่งถ้าตรองให้เห็นแล้ว จะเข้าใจใน "พุทธคุณ" หรือ "พุทธวิชชา" ดังนี้ว่า มันไม่ได้หมายเอา "เดรัจฉานวิชชา" หรือ ความเป็น "ไสยคุณ" เหล่านั้นเลยจริง ๆ **"ปาฏิหาริย์" ก็เป็นคนละ "ปาฏิหาริย์"**

ความเข้าใจ หรือ ความเห็น ของคนนั้น มันผิดอยู่ จึงเรียกว่า **"มิจฉาทิฏฐิ"** (มิจฉา=*ผิด*, ทิฏฐิ=*ความเห็น, ความเข้าใจ*) คือ พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้นั้นอย่างหนึ่ง พระองค์ทรงสอนไว้ว่า ถ้าคนไหน "ไม่ทำสิ่งนั้น ๆ – ไม่ทำอย่างนั้น ๆ" ก็นับได้ว่า เป็น**ปาฏิหาริย์** หรือ นับเป็นความมหัศจรรย์ แต่คนไปหลงเข้าใจ**กลับกัน**เสียกับคำสอนของพระพุทธเจ้า กลายเป็นว่า ถ้า "ทำสิ่งนั้นๆ – ทำอย่างนั้นๆ" ได้ นั่นแหละ นับว่า เป็น**ปาฏิหาริย์** หรือ นับเป็นความมหัศจรรย์

เช่น พระพุทธเจ้าทรงสอนเราว่า **ปาฏิหาริย์**ของพุทธศาสนา หรือ **ปาฏิหาริย์**ที่ดีจริงสูงยิ่งนั้น ก็คือ พระพุทธเจ้าสอนเราไว้ว่า *อย่าเหาะ* หรือ *อย่าอยากเหาะ* (ตามที่ได้ห้ามพระโมคคัลลาน์กับพระปิณโฑลภารทวาช) *อย่าเล่นทายใจ* หรือ *อย่าเล่นดักใจ* ดังนี้ เมื่อคนผู้ใดทำตามได้ คือ ไม่เหาะ . ไม่อยากเหาะ ไม่ไปมัวเล่น หรือ ไม่เรียนดักทายใจคนนั้นคนนี้ ก็นั่นแหละ **ผู้ทำตามได้จริง ๆ นั้นเป็นผู้มี "ปาฏิหาริย์" เรียกเต็ม ๆ ว่า บรรลุ "อนุศาสนีปาฏิหาริย์"**

คือ ทำถูก ทำได้ตาม "คำสอน" *(อนุศาสนี)* ทำถูกต้อง ทำได้ตาม "ภาษิต" *(คำที่ได้กล่าวแล้ว)* ของพระบรมศาสดา เช่นนี้จึงเรียกว่า **"ปาฏิหาริย์" แท้ๆ ที่พุทธถือว่า สำคัญ** เป็นปรากฏการณ์ที่แปลกประหลาด หรือ เป็นความมหัศจรรย์ยิ่งกว่า เหาะได้, ทายใจคนได้ เสียอีก

จะเห็นได้ว่า มันเข้าใจผิด**กลับกัน**คนละกลับเอาจริงๆ ไม่ใช่ผิดน้อยๆ ด้วย มัน "ผิด" ขนาด **ขั้น "กลับกันเป็นตรงกันข้าม" เอาเลยทีเดียว** พระพุทธองค์ทรงปรามพุทธสาวกของท่าน *ไม่ให้เหาะ* ดังนี้ ผู้ไม่อยากเหาะ ผู้ไม่หลงใหลในการเหาะ ไม่หลงเชิดชู ทิ้งใจ ได้จริงๆ จึงถือว่า เป็นผู้มี "ปาฏิหาริย์" มิใช่ผู้ละเมิดไปเล่นเหาะ ไปอยากเหาะ แล้วเหาะได้ เป็นผู้มี "ปาฏิหาริย์" เพราะ **ปาฏิหาริย์** อย่างเหาะนั้น มันคือ **เดรัจฉานวิชชา** คือ **"อิทธิปาฏิหาริย์"** ที่พระบรมศาสดาของพุทธตรัสออกจากพระโอษฐ์ โต้งๆ แท้ๆว่า *พระองค์อึดอัด เบื่อระอา เกลียด อิทธิปาฏิหาริย์* หรือ แม้จะ เล่นทายใจ ฝึกหัดเล่นดักใจคน ก็เป็น **เดรัจฉานวิชชา** เป็น **"อาเทสนาปาฏิหาริย์"** แล้ว "หลง" กันว่า ผู้ทำได้ ทำเป็น และ ทำอวด เป็นผู้มี **"ปาฏิหาริย์"** นั้น ผิดหมดเลย ! ผู้ไม่ต้องไปเป็น ไม่ต้องไปทำ แม้ทำได้ทำเป็นมาก่อน ก็ต้องหยุดทำเอาเสียด้วย นั่นต่างหาก คือ **มี "ปาฏิหาริย์"** ที่ถูกธรรม ถูกศีลของพุทธศาสนาที่พระบรมศาสดาของพุทธ ตรัสว่า *พระองค์อึดอัด เบื่อระอา เกลียด อาเทสนาปาฏิหาริย์* ก็จงทำความเข้าใจให้ดีๆเถิด

พระพุทธองค์ตรัสไว้ ในพระสุตตัน. ทีฆ. สีล. ซึ่งมีมากมายตั้ง ๑๐ กว่าพระสูตร ก็ล้วนตรัสไว้ว่า **"แม้ข้อนี้ก็เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง"**...*นะ ! ภิกษุทั้งหลายเอ๋ย จงสังวร จงเว้นขาดให้ได้ เช่น...*

"ภิกษุ**เว้นขาด**จากการขวนขวาย *(คือ ไม่กระทำสิ่งเหล่านี้เด็ดขาด ในการจะพยายามให้เป็นให้มีให้ได้)* เล่นการพนันอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เช่น อย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญ (*"พระ" ผู้เก่งกาจ*) บางจำพวก ฉันโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังขวนขวายเล่นการพนัน *(คือ ยังไปมัวเสียเวลา ไปมัวพยายามอยู่กับเรื่องเล่นๆ เรื่องที่ไม่ใช่สัจจะ เป็นเรื่องเพียง "แข่งเก่ง" เป็นเรื่องเพียง "หาทางแสดงความชนะเขา"*

*พากเพียรเพื่อ "เก่งกว่าเขา" เท่านั้น ซึ่งยังเป็น*มานะกิเลส *ขั้นละเอียด)* อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท *(ปมาทัฏฐานา)* เห็นปานนี้ คือ เล่นหมากรุก...*(เป็นต้น)* เล่นตวงทราย...เล่นเขียนทายกัน...**เล่นทายใจ** ฯลฯ แม้ข้อนี้ก็**เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง ฯ"**

ดังนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นข้อห้าม ให้เว้นขาด ให้ได้ *(โดยเฉพาะผู้เป็นภิกษุ)* อย่าไปขวนขวาย อย่าไปพากเพียรพยายาม**จะเป็นจะเก่ง**กันเลย ผู้ไม่ขวนขวาย ผู้เว้นขาดได้ คือ **ผู้บริสุทธิ์ศีล** ผู้เกิดปัญญาเห็นแจ้งหยุดได้ เลิกได้ เว้นขาดได้จริง เห็นแท้ด้วยปัญญาอันเข้าใจยิ่ง ไม่ไปแตะต้องคลุกคลี ได้จริง จิตอยู่เหนือมัน ไม่มีโลภะ ไม่มีโทสะจริง ผู้นั้นก็คือ **ผู้มี "ปาฏิหาริย์"** *เป็นผู้มีปรากฏการณ์แปลกประหลาด เป็นความมหัศจรรย์*

ใน เกวัฏฏสูตร ที.สี. ก็ยืนยันไว้ว่า **"แม้ข้อนี้ก็เรียกว่า อนุสาสนี-ปาฏิหาริย์"** ซึ่งความเต็ม ๆ กว่านี้ ก็ว่า ดังนี้ ...

"ภิกษุเว้นขาดจากการขวนขวายเล่นการพนัน อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เช่น อย่างสมณพราหมณ์ ผู้เจริญบางจำพวก ฉันโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้วยังขวนขวายเล่นการพนัน อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทเห็นปานนี้ คือ *เล่นหมากรุก...(เป็นต้น) เล่นตวงทราย...เล่นเขียนทายกัน...***เล่นทายใจ** ฯลฯ แม้ข้อนี้ก็เรียกว่า **อนุสาสนีปาฏิหาริย์ฯ"**

ดังนี้ เป็นต้น จงทำความเข้าใจกันให้ดี ๆ จะเห็นได้ว่า พุทธศาสนิกชนทุกวันนี้ ไม่เข้าใจ "ทิฏฐิ" **ที่เป็นพุทธ**กันแล้ว ยังเป็น "มิจฉาทิฏฐิ" คือ **เห็น**ยังไม่ถูกไม่ตรงกันอยู่มาก และ **หลงผิดกลับตาละปัตรกัน**จนเมื่อได้ยินได้ฟังแม้ในคำในความที่กำลังอธิบายอยู่ขณะนี้ ก็อาจจะงง ๆ จะรู้สึกแปลก จะไม่เชื่อเอาด้วย ถ้าผู้ใดยึดถือเหนียวแน่น หรือ ผู้มีอคติเอามาก ๆ

จะขอยกตัวอย่างอีกบางข้อชัด ๆ ที่ พระบรมศาสดาทรงสอนไว้โต้ง ๆ ว่า **"แม้ข้อนี้ก็เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง"** *นะ ! ภิกษุทั้งหลายเอ๋ย จงเว้นขาดให้ได้*

163

เช่น ในมหาศีล ข้อ ๗ จะขอคัดเอาเฉพาะ *ข้อที่จะเห็นจะรู้กันได้ง่าย ๆ ชัด ๆ* พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ว่า ...

"ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพ โดยทางผิดด้วยเดรัจฉานวิชชา เช่น อย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก (*ซึ่งหมายถึง "พระ" ที่โด่งๆ ดังๆ มีลูกศิษย์ลูกหามาก*) ฉันโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิด ด้วยเดรัจฉานวิชชาเห็นปานนี้คือ... *รดน้ำมนต์...ทำพิธีบูชาไฟ...ปรุงยาต่างๆ ป้ายยา ใส่ยารักษาโรคให้ผู้คนเขา ฯลฯ* แม้ข้อนี้ ก็เป็นศีลของเธอประการหนึ่ง" เป็นต้น

ก็ดูเอาเถิด "รดน้ำมนต์" ยังงี้ พระบรมศาสดาห้ามไว้ สอนไว้ออกแจ้ง ๆ โต้ง ๆ ว่า **ให้ภิกษุสาวก เว้นขาดให้จงได้ อย่ากระทำเลย มันเป็น เดรัจฉานวิชชา** แต่ภิกษุที่ประกาศตนว่า เป็นพุทธ ก็ยังทำกันอยู่ ละเมิดศีลกันอยู่อย่างไม่ยี่หระเลย

ในสมัยพุทธกาลก่อนโน้น มันก็มีกันออกเกลื่อน ลัทธิเดียรถีย์อื่น ๆ ที่เขา "รดน้ำมนต์" พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเห็นโทษ เห็นภัย จึงได้ทรงห้ามสาวกกระทำ ขนาดตั้งเป็น "ศีล" ให้สังวรระวังกันทีเดียว ให้หยุด ให้เลิก ในสมัยพุทธกาล ภิกษุสาวกของพุทธศาสนา จึงไม่มีใครทำ ไม่มีจารีต ไม่มีประเพณีอย่างนี้ในลัทธิพุทธ มีแต่ในลัทธิอื่น ๆ พระพุทธเจ้าไม่ให้พุทธศาสนิก**แสวงบุญด้วยการกระทำเช่นนั้น ๆ** จึงได้ตั้งเป็น "ศีล" ห้ามไว้ทีเดียว แต่ปัจจุบันนี้ ก็หมุนกลับไปทำ **"สิญจนยัญ"** (*พิธีการที่ใช้น้ำเป็นสื่อ เป็นที่พึ่ง*) นี้กันอีก เหมือนเดียรถีย์เยี่ยงในสมัยพุทธกาล จนบางคนอาจจะออกแปลกใจเอาเลยก็ได้ว่า *นี่พูดอะไรกัน ?* **มีที่ไหน ? "พระ" ของพุทธศาสนา ไม่รดน้ำมนต์ "!** (*ปัจจุบันเป็นดังนี้ จริง ๆ*)

และยิ่งจะแปลกใจออกไปอีกถ้าเข้าใจไม่ได้ว่า **ภิกษุใด "ไม่รดน้ำมนต์" เว้นขาดจากการรดน้ำมนต์ได้นั่นแหละ ภิกษุนั้นเป็นผู้มี "ปาฏิหาริย์" แท้ ๆ จริง ๆ** เป็น "พุทธปาฏิหาริย์" ถูก ๆ ตรง ๆ ไม่ใช่ "เดียรถีย์ปาฏิหาริย์" **เอาด้วย** และเป็น "ปาฏิหาริย์" แน่ๆ เพราะจะต้องต่อสู้กับการต่อต้านและออดอ้อนหนักมาก

164

อย่างนี้คือ "ปาฏิหาริย์" ของพุทธศาสนา เรียกว่า **อนุศาสนีปาฏิหาริย์** แท้ ๆ ทีเดียว คือ ประพฤติได้ตาม "คำสอน" *(อนุสาสนี)* ของพระบรมศาสดา เป็น "อริยกันตศีล" คือ ทั้งประพฤติบริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ ทั้งเข้าใจดีในโทสภัย ในผลประโยชน์แท้ว่า เว้นขาดจากสิ่งนี้เรื่องนี้แล้วเป็นกุศลอย่างไร ? ดีอย่างไร ? เข้าใจเหตุรู้ผลจริง ๆ ไม่งมงาย จึงเว้นขาด–ไม่กระทำได้อย่างสนิทใจ

คนทั่วไป**เห็น**กัน เข้าใจกันเพียงว่า ถ้าพระ "รดน้ำมนต์" ให้ แล้วเกิดร่ำเกิดรวย เกิดหายโรคหายภัย หรือ เกิดมีผลชะงัดพิลึก น่าอัศจรรย์ นั่นต่างหากคือ "ปาฏิหาริย์"

แต่พระพุทธเจ้า**เห็น** หรือ อริยบุคคล ที่เป็น พุทธศาสนิกชนอันมีสัมมาทิฏฐิ แล้ว**เห็น**กลับกันไปเลยว่า **พระที่ไม่รดน้ำมนต์เลย ไม่ละเมิดศีล ไม่ต่างทำตามคำสอนพระบรมศาสดาได้บริสุทธิ์บริบูรณ์จริงๆ แม้แต่จะ "รด" เพื่อประโลมใจ ก็ไม่ทำ ! นั่นเสียอีก เป็นผู้มี "ปาฏิหาริย์" เป็นอนุสาสนีปาฏิหาริย์**

มันกลับตาละปัตรกันไหมล่ะ ?

ที่จริงของง่าย ๆ แท้ ๆ แต่ไม่ทำ กลับจะไปหาเรื่องทำของยากๆ ก็การจะ "รดน้ำมนต์" ให้มันมีฤทธิ์ มีผลชะงัดส่งผลให้สำเร็จเป็นอะไรต่าง ๆ นั่นหนะ มันง่ายอยู่หรือ ? ที่จะทำน้ำมนต์ให้มีฤทธิ์ ให้เกิดจังหวะที่สัมฤทธิ์ผล ให้มีความเป็นไปได้จริง ๆ มันมีแต่หลอก ๆ ล่อ ๆ กันอยู่เท่านั้นเอง *(คือ ไม่ได้จริง มากกว่าได้)* มันเป็นที่พึ่งที่ไม่เกษมเลย **แต่การจะ "ไม่รดน้ำมนต์" เลย เว้นขาดการกระทำที่เป็น เดรัจฉานวิชชานั้เสีย หยุด–เลิก–งดทำ ให้ได้** นั่นต่างหาก มันง่ายกว่าเป็นกองสองกอง แล้วทำไม ? ภิกษุสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงไม่ทำ !

ก็มีคำตอบชัด ๆ ได้ว่า เพราะยังมี "มิจฉาทิฏฐิ" เพราะยังไม่เกิดปัญญารู้เห็นเข้าใจแจ้ง *(อวิชชา)* เพราะยังไม่เกิด "ญาณ" ไม่เกิด "อธิปัญญา" ว่าความจริง มันคืออะไรกันแน่ การรดน้ำมนต์มันมีผลเสียผลดีอย่างไร ? ได้มากกว่าเสีย ? หรือ เสียมากกว่าได้ ? ไม่รู้จริง ๆ ! หรือ แม้รู้แล้ว ก็ไม่มีฤทธิ์พอจะฝืนกระแสความต้องการ ของชาวโลกีย์เขาได้ ไม่มีความเก่ง ไม่มีญาณ

165

ไม่มี "ธรรมฤทธิ์" ไม่มีความเด็ดขาดที่จะยังชีพอยู่ได้ โดย "ไม่รดน้ำมนต์" ยังต้องตามใจญาติโยม ยังต้องเอาใจญาติโยม ยังต้องเอาใจหมู่ที่ผิดแท้ ๆ อยู่ ภิกษุนั้น ๆ ยังไม่มีอำนาจ ยังไม่มีฤทธิ์พอ ที่จะไม่ตามใจญาติโยมในเรื่องนี้ ยังไม่สามารถจะขัดเกลาญาติโยมได้ จึงเลิกไม่ได้ เว้นขาดไม่ได้ ต้องอนุโลมเขาอยู่ ยังไม่อาจหาญแกล้วกล้าเพียงพอ **ก็ไม่ได้ชื่อว่า เป็นผู้มี "ปาฏิหาริย์"** *เพราะไม่มีฤทธิ์ ไม่มีความเก่ง จนละ จนเลิกได้ นี่เอง* คือ **การไม่มี "ปาฏิหาริย์"** ถ้าเลิกได้ และอยู่ได้ ยังชีพอยู่โดยไม่ต้องไปทำที่พึ่ง*อันไม่เกษม* ให้ปวงชน แต่เราสามารถให้ "ปัญญา" แก่ปวงชนได้ ดีกว่า เป็นที่พึ่ง**อันเกษม**ยิ่งกว่า จึงจะเรียกว่า "อริยบุคคล" เป็นผู้มี "พุทธปาฏิหาริย์" *(ความมหัศจรรย์ทางความรู้ยิ่ง)*

ใน สุตตัน. ทีฆ. สีล. **"เกวัฏฏสูตร"** **พระพุทธองค์ก็ทรงยืนยันไว้เช่นกัน** ว่า...

"ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพ *(ไม่กระทำสิ่งเหล่านี้เด็ดขาด ในการเป็นอยู่แห่งชีวิต)* โดยทางผิด ด้วยเดรัจฉานวิชชา เช่น อย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญ (*"พระ" ผู้โด่งดัง หรือ พระผู้ใหญ่,พระเถระ)* บางจำพวก ฉันโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิด *(ยังมีความเป็นอยู่อย่างผิด ๆ ไม่รู้ขอบเขตสมณสารูป ไม่รู้หน้าที่ฐานะ ไม่รู้การงานที่ถูกต้องของ "พระ" ที่เป็นพุทธสาวก)* ด้วยเดรัจฉานวิชชาเห็นปานนี้ คือ.... **รดน้ำมนต์... ทำพิธีบูชาไฟ... ปรุงยาต่าง ๆ... ป้ายยา ใส่ยา รักษาโรคให้ผู้คนเขา ฯลฯ** *แม้ข้อนี้ก็เรียกว่า* **อนุสาสนีปาฏิหาริย์ ฯ**

ดังนี้ เป็นต้น จงทำความเข้าใจให้ดี ๆ แล้วจะเข้าใจ "พุทธปาฏิหาริย์" ได้

หรือ จะเป็นเรื่อง **"ทำพิธีบูชาไฟ"** นี้ ก็ตาม ถ้าอธิบายขึ้นมาก็จะงง จะฉงน จะไม่อยากเชื่อขึ้นมาทีเดียวว่า **พุทธศาสนาของเราทุกวันนี้ มัน นอกรีต นอกรอยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพาทำ** จนบางคนอาจจะอ่านคำอธิบายนี้แล้ว ก็จะคิดเลยเถิดไปว่า *นี่จะมาล้มมาล้าง จารีต ประเพณี ที่เขายึดเขาถือกันมาตั้งหลายร้อยหลายพันปีกันทำไม ?* ไปโน่นทีเดียว

166

ก็ขอบอกไปเลยว่า ต้องล้ม ต้องล้างกันจริงๆ เพราะแม้แต่ในสมัยพุทธกาล ผู้คนมีความเจริญทางปัญญาน้อยกว่าทุกวันนี้แท้ ๆ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ยังล้มล้าง จารีต ประเพณีพวกนี้ ยิ่งปัจจุบันสมัยนี้ คนมีความเจริญทางปัญญามากกว่าดึกดำบรรพ์โน้นมาก ก็ยิ่งต้องล้มต้องล้างกันแน่ ๆ เรื่อง "**ทำพิธีบูชาไฟ**" (*อัคคียัญ*) นี้ มีมาก่อนพระพุทธเจ้าอุบัติเสียอีก และมันก็มีครองโลกไปเรื่อย ๆ ในสมัยพุทธกาลโหดร้าย ทารุณ หรือ เสียหายมากกว่าทุกวันนี้ เพราะใช้เครื่องบูชา หรือ เครื่องจุดเครื่องเผาที่โง่งมงายกว่ากัน โดยหลงผิดกันขนาด ใช้คนที่ยังเป็น ๆ ทำพิธีบูชา จุดเผากัน ก็ทำ รองลงมาก็ใช้ สัตว์ต่าง ๆ จุดเผาบูชา ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความป่าเถื่อน เหี้ยมโหด รองลงมาเป็นระดับ ๆ ซึ่งทุกวันนี้ ก็ไม่มีกันแล้ว หรือ จะเหลืออยู่ก็น้อยเต็มที่ ในหมู่ชนที่ยังไม่เจริญทางสมองเพียงพอเท่านั้น แต่กระนั้น ก็ยังเผาทำลาย เสียหาย เอาอะไรต่ออะไรมาเผา มาจุดทิ้ง เป็นขี้เถ้าไปอีกอยู่จนได้อยู่นั่นเอง ในหมู่ชนบางกลุ่มที่มีปัญญาขั้นตอนหนึ่ง เช่น ยังเผาข้าวของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ก็งมงายทำลายวัตถุโดยเปล่าประโยชน์ จนปัญญาสูงขึ้นมาอีก ก็เลิกเผาข้าวของจริง ๆ มาเผากระดาษที่ทำแทนข้าวของเครื่องใช้ ("*กงเต๊ก*" *เป็นต้น*) แต่ก็ยัง คือ งมงายกันอยู่นั่นเอง แม้ที่สุดเผาน้ำมัน เผาไขมัน เผาขี้ผึ้ง (*ที่คนไทยเรียกกันว่า "เทียน"*) เผาขี้เลื่อย เผาแกลบ เผารำ (*ที่คนไทยเรียกกันว่า "ธูป"*) ก็ยังงมงายเปล่าดายกันไปเป็นอามิสบูชา ใน "ศีล" พระพุทธองค์ก็ห้ามไว้หมด **ทำพิธีบูชาไฟ**ด้วยสิ่งต่าง ๆ พวกนี้ (*คือ พุทธศาสนา แท้ ๆ ถูก ๆ นั้น ไม่มีแม้แต่จุดธูป จุดเทียน บูชาด้วยไฟกันอย่างทุกวันนี้เลยจริง ๆ*) จากพระบาลีตรง ๆ ก็เช่น ที่แปลกันไว้ว่า ...*ทำพิธีขัดแกลบบูชาไฟ* ...*ทำพิธีขัดรำบูชาไฟ* ...*ทำพิธีเติมเนยบูชาไฟ* ....*ทำพิธีเติมน้ำมันบูชาไฟ* จะเห็นได้ว่า มันก็คือ หาเชื้อเพลิงมาเป็นสื่อเผาให้เกิดไฟที่ทำปฏิกิริยาเผาไหม้อยู่ ให้มีเปลว มีควัน ให้มีแสงอะไรต่าง ๆ **ที่แสดงการใช้ "ไฟ" เป็น**สื่ออยู่นั่นเอง เดี๋ยวนี้พัฒนามาถึงขั้นใช้ "ไฟฟ้า" จุดตามกันทั้งวันทั้งคืนไปเลย หรือ แม้แต่*ทำพิธีเสก เป่า บูชาไฟ* คือ ใช้วัตถุที่จะเผาเป็นสื่อเกี่ยวข้องน้อยที่สุด เหลือแต่ใช้ลมมีการเป่า การพ่นอะไรประกอบจูงใจเข้าไปในพิธีการนั้นๆ พระพุทธองค์ก็ทรงตรัสสอนไว้ว่า **ไม่ทำเสียได้ เลิกเสียได้ นั่นต่างหาก**

167

เป็น "ปาฏิหาริย์" อ่านดูใน "เกวัฏฏสูตร" สุตตัน. ทีฆ. สีล. ละเอียดๆ เถิด

จงทำความเข้าใจใน "**ปาฏิหาริย์**" ที่เป็น **สัมมาทิฏฐิ** ให้ดีๆ

แม้จะ *เป็นหมอดู...เป็นหมอปลุกเสก...เป็นหมอผี...เป็นหมอลงเลขยันต์คุ้มกันบ้านเรือน ฯลฯ* ต่างๆ เหล่านี้ เป็นต้น ก็ล้วนเป็น "ศีล" ที่พระบรมศาสดาทรงสอนไว้ว่า ให้เว้นขาด อย่าไปอุตริกระทำขึ้น แม้จะเคยทำก็ให้เลิก ให้หยุดให้ได้ทั้งนั้น โดยเฉพาะผู้เป็น "พระ" หรือ เป็นภิกษุ

ความว่า "**หมอดู**" ก็คงจะเข้าใจได้ชัดๆ แล้ว ก็อย่าทำ จง**ทำตนให้เป็นผู้มี "ปาฏิหาริย์" ให้ได้** ละเว้นเสีย ถ้ายังทำอยู่ หรือ ไม่ได้ทำ ก็อย่าไปหลงเลอะเข้า

ความว่า "**หมอปลุกเสก**" นี้ ผู้ยังเข้าใจไม่ได้ ยัง "มิจฉาทิฏฐิ" อยู่ ก็คง "ปลุกเสก" กันอยู่ออกขรมถมเถ และ แถมชื่นชอบ หลงยกย่องยกยอ เป็น "ปาฏิหาริย์" กันอย่างกว้างขวางอยู่เอาด้วย

ภิกษุใดเป็นหมอ "ปลุกเสก" เป็นอาจารย์ "ปลุกเสก" ไม่ว่าจะปลุกเสก เครื่องรางฯ ปลุกเสกพระเครื่องฯ ปลุกเสกพระพุทธรูปอะไรต่างๆ นั้น ล้วนแต่เป็นเรื่อง **ผิดศีล** ของผู้เป็นภิกษุในพุทธศาสนา (*นอกจาก* จะ "*ปลุกเสก*" *คน* ให้มีศีล–สมาธิ มีปัญญา *หรือ "ปลุกเสก" คนให้ลดโลภะ เลิกโทสะ สิ้นโมหะ เท่านั้นแหละจึงจะเป็นการ "ปลุกเสก" ที่ไม่ผิดศีล)* และ เป็นเรื่องไม่มี "อนุศาสนีปาฏิหาริย์" เอาเสียจริงๆ ซึ่งมัน**กลับกัน**กับความเห็นของชาวโลกๆ เลยทีเดียว จงเห็นให้ออกเถิด

ซึ่งแท้จริงแล้ว **ผู้เว้นขาด การ "ปลุกเสก" ได้** ต่างหาก คือ ผู้บริสุทธิ์ศีล คือ ผู้มี "ปาฏิหาริย์" แท้ๆ **"พระ" ของพุทธศาสนาแท้ๆ ต้องไม่ "ปลุกเสก" จึงจะเป็น "อนุสาสนีปาฏิหาริย์"** อย่าเป็นผู้มี "ปาฏิหาริย์" ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า *อึดอัด เบื่อระอา เกลียดชังเลย* **จงทำตนให้เป็นผู้มี "ปาฏิหาริย์"** อันเป็น **สัมมาทิฏฐิ** เถิด !

168

ความว่า "**หมอผี**" นี่ ก็หลงเป็น หลงทำกันอยู่แยะ สำหรับผู้ไม่รู้จริง ยัง "มิจฉาทิฏฐิ" อยู่ จงพยายามทำความเข้าใจให้ดีเถิด เรียนรู้ "ผี" ให้ออก **"ผี" คือ สัตว์นรกที่แฝงอยู่ในจิตคน หรือคือ "อกุศลจิต" ของเราเอง นั่นเอง โดยแท้ที่สุด** ถ้าจะเป็นหมอผี–ปราบผีแท้ๆ ผีโดยปรมัตถ์ละก้อ จงทำเถิด และ ควรทำ หรือ ต้องทำทีเดียว คือ **ฆ่า "ผี" ในตัวเรา ให้ได้ถูกตัว ถูกตนแท้ๆให้ได้ก่อน** แล้วจะได้ไป "ชี้" ผีให้คนอื่นๆ เห็นผี รู้จักผีของเขาในตัวเขาบ้าง *แต่ถ้าเป็น "หมอผี" แบบเดรัจฉานวิชชา แบบไสยศาสตร์ละก้อ* อย่าเลย !! เพราะมันเท่ากับเรากลายเป็นผู้ชี้ได้แต่ "ผีหลอก" ส่วนตัวเราแท้ๆ นั่นแหละยิ่งเป็น "ผี" ที่ร้ายกาจ เป็นผีแท้ๆ หนักขึ้นๆ เนื่องจากเราก็ไม่รู้จักผี แต่เรากลับไปหลอกเขาด้วย "ความไม่รู้จริง" ของเรานั่นแหละ จึงได้ชื่อว่า "เราคือผี" เพราะ**ไปหลอกเขาอื่น**ว่า เราเป็น "หมอผี" หรือ ผู้ปราบผีแท้ๆ "ผี" ที่ปราบอยู่นั้นมันไม่มีจริง มันเป็นเพียงความคิด–ความสมมุติของเราเอง มันเป็นโมหะ เป็นอวิชชาอยู่แท้ๆ ยังเป็น "อัตตา" เรายังหลง "สมมุติ" อยู่แท้ๆ จริงๆ ว่าสิ่งนั้นมีจริงเป็นอย่างนั้นๆ อยู่ เมื่อเขามี "ผี" ที่เป็นรูปเป็นตัว **ที่นอกไปจาก "จิต" ของตนเอง หรือ นอกไปจาก "จิต" ของคน ในร่างในกายที่ยังมีชีวิตเป็นๆ อยู่นี้** *(ปรทัตตูปชีวิกผี)* มันก็เป็นลิเกเรื่องนั้นๆ อยู่นั่นเอง **การไม่เป็น "หมอผี" ในแบบไสยศาสตร์ แบบเดรัจฉานวิชชานี้ ให้ได้จริงๆ นั่นแหละ จึงจะเป็น "ปาฏิหาริย์" แท้ๆ ของพุทธ**

ความว่า "**หมอลงเลขยันต์คุ้มกันบ้านเรือน**" นี้ ก็ยังทำกันอยู่เกลื่อนกลาด ฟังภาษาเผินๆ บางคนอาจจะไม่รู้ว่าทำอะไร ? แต่ถ้าอธิบายกันชัดๆ "ลงเลขยันต์คุ้มกันบ้านเรือน" หรือ "คุ้มกัน" วัตถุอื่นๆ ใดๆ ก็เถอะ ภาษาเดี๋ยวนี้ เขาเรียกกันว่า "**เจิม**" ไงล่ะ ! นั่นแหละ คือ "ลงเลขยันต์" เจิมบ้านเรือน เจิมป้าย เจิมรถ เจิมเรือบิน ฯลฯ เจิมคุ้มกัน หรือ เจิมเป็นพิธีกรรม เป็นรูปแบบที่จะทำให้คนหลงหวัง หลงฝันว่า มีอิทธิฤทธิ์ มีสิ่งลึกลับ มีอำนาจประหลาดที่เป็นอีกสิ่งหนึ่ง นอกตนนอกตัวของเรา มาคอยช่วย คอยบันดาล **จึงยังเป็น "ไสยศาสตร์" อยู่** (ไสย=*มืดดำ, ยังไม่ชัดแจ้ง, ยังหลับใหลอยู่*)

169

แท้จริงนั้น **เราพึ่งตัวเราเอง เราพึ่งกรรม** *(การกระทำ, การงาน)* **ที่เป็นของ ๆ ตน** เมื่อผู้ใดยังเข้าใจไม่ได้ และ ทั้งยังละเว้น ยังเลิก "หลง" เลิกติด เลิกยึด "เลิก" คือ ไม่พึ่ง ไม่มี ไม่เอา ไม่เกี่ยว ยังไม่ได้ ก็ยังไม่มี "พุทธ-ปาฏิหาริย์" ถ้าผู้ใดหยุดเจิม เลิกลงเลขยันต์คุ้มกันนั่นนี่ได้ ก็เป็นพุทธสาวกที่บริสุทธิ์ศีล เป็นผู้ไม่เลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยเดรัจฉานวิชชาได้แล้ว ก็เป็นผู้มี "ปาฏิหาริย์" โดยแท้จริงขั้นทิฏฐุชุกรรม ทีเดียว คือ *เห็นถูกแท้ และ การกระทำก็ถูกแท้ตรงกัน* จริงๆด้วย เป็น "บุญ" *(กิริยาวัตถุ)*สูง "บุญ" มาก ระดับปลายแน่ะ !

จะเห็นได้ว่า **ศาสนาพุทธ** ทุกวันนี้ยัง "มิจฉาทิฏฐิ" กันเกลื่อนกล่นอยู่แค่ใด ? มันเข้าใจ หรือ เห็นกันคนละความเห็นจริงๆ **กลับตาละปัตรกันเป็นตรงกันข้ามทีเดียว** จนบางคนอ่านมาถึงแค่นี้แล้ว จะเชื่อไม่ไหว หรือ ไม่อยากจะเชื่อเลยจริง ๆ จะเป็นไปได้ยังไง ในเมื่อ**พุทธศาสนา**ในเมืองไทยไม่ได้เป็นอย่างที่เขียน ที่อธิบายนี้เลย **มีแต่ละเมิดศีล มีแต่ "ปาฏิหาริย์" เดรัจฉานวิชชา หรือ "ปาฏิหาริย์ " ไสยศาสตร์กันอยู่ทั้งนั้นเกลื่อนกล่น**

ก็จริง ! **พุทธศาสนา**ในเมืองไทยปัจจุบันนี้ เป็นเช่นนั้นจริง ๆ ถ้าผู้ใดเห็นได้ เข้าใจได้ ก็จงสังวรระวังเถิด หยุด ! กันเสียที เลิก ! กันเสียที **ศาสนาพุทธ**เหลือความแท้ เหลือความบริสุทธิ์อยู่แค่ใด ? *จงตื่นขึ้นเถิด ! อย่ามัวงมโข่งอยู่เลย* ต้องมาช่วยกัน **โดยเฉพาะทำที่ตนให้ได้ก่อน** เลิกละ เว้นขาด ตาม**ศีล** ตาม**คำสอน***(อนุศาสนี)* ของพระบรมศาสดา**ให้ได้** ทำ "อนุสาสนีปาฏิหาริย์" **ให้เป็นให้มีให้ได้** *เพราะเดี๋ยวนี้* "**ศีลสิกขา**" *นั้นกล่าวได้เลยว่า ไม่มีกันแล้ว* อย่าไปพูดถึง "**สมาธิ**" ถึง "**ปัญญา**" กันเลย ป่วยการเปล่า ! เพราะเบื้องต้น*ก็ยัง "ไม่มี"* และอย่าพูดไปถึงขั้นว่า ยัง "ไม่งาม" เลย ! ก็แค่มี ก็ยังไม่มี ! แล้วจะเอาอะไร "งาม" ! ศาสนาจึงเสื่อมโทรม มีแต่เดรัจฉานวิชชา มีแต่ไสยศาสตร์กันเป็นพื้น ทั้งๆ ที่พากันยืนยันว่า **ตัวเราคือ "พุทธ"** แต่**ความรู้** หรือ **วิชชา** ที่เป็น ที่มี ที่ใช้กันอยู่นี้ หาใช่ "**พุทธวิชชา**" ไม่

เป็น "**เดรัจฉานวิชชา**" อยู่แท้ ๆ เกือบสิ้นเชิง โดย "**สัจธรรม**"

"ปาฏิหาริย์" ที่พระพุทธเจ้าของเรา สรรเสริญ ไม่ขยะแขยง ไม่เกลียดชัง นั้น จึงดูจะไม่น่าดึงดูดใจ "คน" เลย จริง ๆ มันย่อม**ทวนกระแส** หรือ มัน**จะกลับกัน**เสมอกับความรู้สึกของคนโลก ๆ *(ปฏิโสต)* โดยแท้จริง ดังนี้เอง

"โลกุตตระ" คือ มันไม่*กำหนัดใคร่ ติด ยึด ดึงเหนี่ยว* เอาจริงๆ แต่จะ "**ยอดรู้**" และ "**ยอดซึ้ง**" ใจของพระอริยเจ้าแน่ ๆ เมื่อผู้นั้นมีญาณตกกระแส–เข้ากระแสโลกุตตระแท้จริงแล้ว มันยิ่งจะเห็นแท้ เห็นจริง มันยิ่งจะสว่างไสว มันยิ่งจะทะลุปรุโปร่ง

แม้ความเห็นแจ้งชัดที่จะเห็นชัดยิ่งขึ้น ว่า "ปาฏิหาริย์" ของพุทธนั้น ก็คือ ความมี "ศีล" บริสุทธิ์จริง ๆ มี "จิต" *(สมาธิ)* อันเป็นได้แท้ วาง–ว่างเบาสบาย ไม่ติด ไม่สงสัยแล้วจริง ๆ และ เต็มไปด้วย "ปัญญา" อันเข้าใจอยู่ อันรู้อยู่ สิ้นสงสัยจริง ๆ

ดังนั้น แม้พระบรมศาสดาจะตรัสไว้ว่า....

"*เธอเว้นขาดจากการซื้อขาย*" หากภิกษุใด เว้นขาดได้ เลิกซื้อเลิกขายได้โดยจริง ก็เป็น "ปาฏิหาริย์" จริง ๆ **จะเข้าใจซึ้งได้จริง ๆ** ว่า มันเป็น "ปาฏิหาริย์" อย่างไร ? เพราะคนมันเป็นไม่ได้ง่าย ๆ หรอก ! *(แม้จะบวชเป็น "พระ" แล้ว ก็ยังเลิกยาก ตัดขาดได้ยากอยู่นั่นเอง)*

"*เธอเว้นขาดจากการรับทอง (ธนบัตร เป็นต้น ซึ่งเป็นของราคาสูง) และรับเงิน (เหรียญ,สตางค์ เป็นต้น ซึ่งเป็นราคารอง)*" ก็เป็น "ปาฏิหาริย์" จริง ๆ ถ้า**ทำได้จริง บริสุทธิ์นอก บริสุทธิ์ใน ไม่มีด่างพร้อยทั้งนอกในจริง ๆ** เพราะคนมันเป็นไม่ได้ง่ายๆ หรอก ! ยิ่งทำได้เป็นได้ และผู้ทำได้นั้น ก็เป็นอยู่สบายจริง ๆ ด้วย จึงยิ่งเป็น "ปาฏิหาริย์" แท้ ๆ

"*เธอฉันหนเดียว ไม่ฉันในเวลา 'วิกาล' (หมายความว่า ไม่ฉันเล่น ไม่ฉันจุบจิบ ไม่ฉันอื่นอีกจากมื้อจากครั้งที่ได้กำหนด) ไม่ฉันในราตรี (ไม่ฉันกลางคืนอย่าไปแปล 'วิกาล' เป็น 'กลางคืน' ซ้ำกับ 'ราตรี' ล่ะ !)*" ก็เป็น "ปาฏิหาริย์" จริง ๆ

171

ถ้าทำได้จริง และ บริบูรณ์ทั้งทางกายนอก บริบูรณ์ทั้งทางในใจอยู่

..........ฯลฯ..........

จะเข้าใจไปตลอดแม้ว่า.....

"*เธอละคำเพ้อเจ้อ....*" ก็เป็น "ปาฏิหาริย์" จริงๆ ถ้าทำได้จริง

"*เธอเว้นขาดเมถุนอันเป็นกิจของชาวบ้าน....*" ก็เป็น "ปาฏิหาริย์" จริงๆ ถ้าทำได้จริง

"*เธอละการลักทรัพย์....*"

"*เธอละการฆ่าสัตว์....*" ก็เป็น "ปาฏิหาริย์" จริงๆ ทั้งนั้น ถ้าทำได้จริง

"**ปาฏิหาริย์**" ที่พระบรมศาสดาของพุทธศาสนาทรงสอนไว้ จึงต้องหยั่งให้ "เห็นดี" ให้ถึงธรรม ถึงจุด "ดี" ที่แท้ให้ได้ เข้าใจใน "กุศลธรรม–อกุศลธรรม" ของ "กรรม" หรือ ของการกระทำ กับ การละเลิก ให้ถึงแท้ชัดๆ

ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงจะลงร่องลงช่องเป็น "เอโก ธัมโม" เป็นร่องเดียวรอยเดียวกัน ไม่ขัดกัน ไม่ข้อนแย้งตนเอง และ จะเข้าใจจริงๆ ว่า **มันเป็น "ปาฏิหาริย์" จริงๆ** ทั้งเป็น "**อนุสาสนีปาฏิหาริย์**" แท้ๆด้วย

ที่เห็นง่ายๆ ที่สุด ในขณะนี้ก็คือ ผู้ปฏิบัติ "ศีล" บริสุทธิ์–บริบูรณ์ได้นั่นแล คือ "ปาฏิหาริย์" เป็น "อนุสาสนีปาฏิหาริย์" กันแท้ๆ จริงๆ "อนุสาสนี" อื่นๆนอกนั้นยังมีอีก ยิ่งเป็น "ปาฏิหาริย์" ที่ยากยิ่งขึ้น ละเอียดลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้น ก็ยังมีมากมาย 84,000 พระธรรมขันธ์ทีเดียว ซึ่งผู้ทำได้จริง ก็จะเป็น "**อนุสาสนีปาฏิหาริย์**" กันอีกขนาดไหนๆ.... ก็เป็นเรื่องจริง ดีจริง ประเสริฐจริง เป็นประโยชน์ตน–ประโยชน์ท่าน ยิ่งกว่า **อิทธิปาฏิหาริย์–อาเทสนาปาฏิหาริย์** ที่เป็นเดรัจฉานวิชชา ออกนักหนาในโลก ในสังคมมนุษย์จริงๆ

ที่ได้อธิบายเลยออกไป จนกินแถวถึง**อิทธิปาฏิหาริย์ – อาเทสนาปาฏิหาริย์** *(แบบไม่ใช่พุทธ)* นี้ ก็เพราะมันเกี่ยวกับ "**เจโตปริย**" คือ "*ความรอบของจิต*"

172

ซึ่งจะต้อง "กำหนดรู้" *(สัญญา)* ชี้ขอบเขตที่หมาย *(สัญญา)* เน้นเอาเนื้อ ๆ ส่วนเป็นสาระแท้ เป็นส่วนสำคัญของพุทธ *(สัญญา)* ให้ผู้หลงเข้าใจ**เลยเถิด** ผู้ไม่รู้**ความรอบ**ที่มีขอบเขตแห่งพุทธ จะได้เข้าใจในขอบเขตของพุทธ **จะได้ไม่ไปแสวงบุญ หรือ แสวงเอา "ความเก่ง, ความดี"** (บุญ) **ที่นอกขอบเขตของพุทธ**

"การไม่แสวง**บุญ**นอกขอบเขตของพุทธ" นั้น หมายเอาให้รู้ความเก่ง–ความดีของพุทธแท้ ให้ได้อย่างนี้เอง

"*การไม่แสวง* **บุญ** *นอกขอบเขตของพุทธ*" ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้นั้น จงอย่าเข้าใจผิด ๆ โดยไปหลงตื้น ๆ เขิน ๆ หมายเอาว่า พระพุทธเจ้าเป็นคนใจแคบ ห้ามไปทำทาน ทำบุญกับคนนอกศาสนาเป็นอันขาด ถ้าขืนใครคิดตื้น ๆ อย่างนั้น มันเป็นการ "ดูหมิ่น" พระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ และ พระกรุณาธิคุณ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างจัง และที่แท้ ก็คือ คนผู้นั้นเข้าใจภาษาที่อธิบายธรรมไม่ออกด้วย ลองอ่านย้อนใหม่ดูอีกทีก็ได้ว่า "**บุญ**" หมายความว่าอะไร ? และ "การไม่แสวงบุญนอกขอบเขตของพุทธ" นั้น แท้ที่จริง "**การแสวงหา**" มันหมายเอาอะไร ? "**นอกขอบเขต**" มันหมายความว่าไง ?

จึงจะต้องรู้ว่า "พุทธ" นั้นกำหนดคุณธรรม *(พุทธคุณ)* ไว้แค่ใด ๆ

แท้จริงแล้ว พระพุทธองค์ท่านเพียงเน้นเอา *(สำคัญมั่นหมาย)* เรื่อง**ความเป็นอยู่ธรรมดา ๆ** ที่มีปัญญา *(ไม่เอาเปรียบอย่างซื่อสัตย์)* ช่วยตนให้อยู่กับโลกเขาอย่างสบาย ๆ *(ชนิดไม่ตาม "ใจ" ตน)* อย่างมีประโยชน์ด้วย มีการมีงาน *(มี "กรรม" คือ สัมมากัมมันตะ)* มิใช่งอมืองอเท้า และเป็นผู้เสียสละสุดยอด **เป็นผู้อยู่กับ "ทุกข์" ในการเป็นอยู่ของชีวิตปกติธรรมดา ชนิดที่ผู้อื่นเขาทนไม่ได้** *เขาจะทุกข์ เมื่อเขาขาดสิ่งที่เขาปรารถนา อยากได้ เขาจะทุกข์ เมื่อเขาต้องเจอต้องประสพกับสิ่งที่เขาไม่ปรารถนา ไม่อยากได้* **แต่ "ผู้บรรลุธรรม" นั้นจะไม่ทุกข์เลย เพราะไม่ต้องอยากได้สิ่งใด และ ไม่ทุกข์เลย**

173

เมื่อต้องประสพกับสิ่งที่ทนได้ยาก ทนได้โดยลำบาก ก็ตาม ดังนี้ เป็นเป้าหมาย เป็นจุดสำคัญ เป็น "พุทธคุณ" จงประจุ "พุทธ-คุณ" อย่างนี้ ๆ ลงที่ตนเถิด จง "พุทธาภิเษก" คุณธรรมอย่างนี้ใส่ตน และ คนอื่นๆ ให้ได้เทอญ อย่าไปหลงมัวเมาอยู่กับ "ไสยาภิเษก" กันนักเลย แล้วก็พากันเบี้ยวบาลี เอา **"ไสยาภิเษก"** *(แท้ๆ)* **มาเรียกขานว่า "พุทธาภิเษก"** หลอกผู้หลอกคนให้หลงงมงายเมามายกัน เป็นนรกใส่ตัวเอง กันไปทำไม ?

การจะทนต่อความยาก ความลำบากในโลกได้ ก็ต้องเกิด "ญาณ" เกิดปัญญารู้แจ้งในใจแท้จริงๆ เป็น**สภาพไม่ถือตัวถือตน** นั่นเอง ซึ่งต้องทำให้ "จิต" เกิด*วิราคะ*จริงๆ ก็จะไปสู่ "อนัตตา" จริง พร้อมทั้งรู้จัก "จิต" ตัวที่จะเป็น "อุปกิเลส" ที่จะมี**มานะ**ตลบหลังตีซ้อนอย่างสำคัญอีกได้ ถูกตนถูกตัวแท้ ๆ ของ "จิต" ตนด้วย จิตหยุดยึดมั่นถือมั่นจริงๆ ต่อสิ่งที่สัมผัสอยู่นั้น ๆ เข้าใจในเหตุในผลถึงการเกิดของความยากความลำบากนั้นๆ ดีว่า มีเหตุอย่างไร ? ปัจจัยอย่างไร ? *(เหตุปัจจโย มหาปัฏฐาน)* **และเราจะ**ทนลำบากอยู่กับกรรมนั้น หรือ กับ "งาน" นั้นๆ อยู่ *ก็เพราะเห็นจริงอย่างชัดแจ้งอยู่แท้ ๆ ว่า มันเป็น "กุศลกรรม" เป็นของดี เป็นเรื่องที่ควรทำอยู่ หรือ มันดีมากกว่าเสีย จึงอยู่กับงานนั้น ทำกรรมนั้นอยู่ หรือ ทนต่อความลำบากนั้นได้อย่างเสบยใจ เบิกบานใจ ไม่ท้อแท้อะไร เหนื่อยนักเราก็จะหยุด ! ไม่มีใครมาเป็นนาย หรือ มาเป็นเจ้าเราได้ ! ถ้ายังไม่เหนื่อยพอทนได้อยู่ เราก็จะทำอยู่* **ไม่หาเรื่องขี้เกียจ หลบเลี่ยง โอ๋ตนเอง** *งานหนักก็เอา งานเบาก็สู้ ขยัน หมั่นเพียร ก็ไม่ใช่ความเลว หรือ ความเสียหายอะไรเลยในโลก ในการที่คนจะสร้างกุศลกรรมอยู่เสมอ ๆ เนืองๆ ดังนี้ มิใช่หรือ ?!*

และ อีกอนึ่ง ในขณะใดที่เรา "ต้องทนต่อ ความยากความลำบากนั้น ๆ"

174

นั่นแหละคือ **เรากำลังได้เพิ่ม "อิทธิวิธี" อยู่ทีเดียว** "จิต" มันก็จะหาทางลดความลำบากอยู่อย่างอัตโนมัติ และ "รูปขันธ์" ก็จะก่อรูปขึ้นมาสู้กับความลำบากนั้นอยู่อย่างอัตโนมัติด้วย เราจะเก่งขึ้นจริง ๆ จะสู้ทนได้แกล้วกล้าและสบายขึ้น *จะได้ทั้ง***ปัญญา***ที่เป็นความเข้าใจลึกซึ้งขึ้นจริง* หากผู้นั้นมี "ธรรมวิจัย" ไปพร้อม ๆ เสมอกับ "การงาน" *(กรรม)* นั้น ๆ *ทาง "เจโต" หรือ* **ความเก่งทางจิต** *ก็จะเก่งขึ้นด้วยอย่างแท้จริง* มันจะทำงานลงตัวจริงมีตัวจริง ยากจะกลายเป็นง่าย ไม่น่าทนได้ ก็จะกลายเป็นง่ายสบายจนคนต้องแปลกใจจริง ๆ *(เพราะมิใช่เพียง "คิดคะเน" แต่ "ทำ" จริงนั่นเอง)* ผู้ประพฤติจริง **ใช้สติปัฏฐาน**จริง **มีธรรมวิจัย**จริงเท่านั้น จึงจะรู้ชัดเข้าใจชัดในผลได้นี้ ๆ จึงเป็น "ประโยชน์ตน" โดยตรงแท้ และ "เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น" ด้วย ถ้าเราแยกออกเห็นชัดได้ตรงกับพระพุทธพจน์ ที่ตรัสไว้ว่า **"ภิกษุทั้งหลาย เธอจงตั้งตนในความลำบากเถิด กุศลธรรมจะเจริญยิ่ง ๆ"** *(จาก เทวทหสูตร มัชฌิม. อุปริ. ข้อ ๑๕ สุตตันตปิฎก)* **"โลกุตตรธรรม" ที่แท้จริงนั้น** *มิใช่ธรรมะ "มักง่าย" หรือ "ฉาบฉวย" เลย โดยเฉพาะ มิใช่เป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน และหรือ ไม่ใช่เป็นไปเพื่อการสั่งสมกองกิเลสเอารัดเอาเปรียบเห็นแก่ตัวแน่ ๆ แต่กลับจะเสียสละจริง ๆ*

นึกทบทวน หรือ อ่านทบทวนทำความเข้าใจให้ละเอียดดูดี ๆ เถิด **ทั้ง "อิทธิวิธี" ทั้ง "โสตทิพย์" และ ทั้ง "เจโตปริยญาณ"** นั้น มันเป็น **สมังคีธรรม** หมายความว่า เป็นสภาพที่เกี่ยวโยงร่วมกัน สัมพันธ์กัน สืบเนื่องกันอยู่ มีทั้งลักษณะเป็นตัวเองชัด ๆ และ มีทั้งลักษณะเป็นอันอื่นรวมอยู่แยกไม่ออก ในทั้งสภาพ **หยาบ–กลาง–ละเอียด** กล่าวคือ มีเนื้อหาไล่เรียงแล่นลึก สุขุม ประณีตเข้ามาหาความลึกซึ้ง ซ่อนซ้อน ละเอียดสุด เป็นขั้นตอน เป็นชั้นเชิง ทำงานรับช่วงสอดแทรกเหลื่อมเลื่อนเข้าหากันและกันอยู่ทีเดียว มีทั้งภายนอก–ภายใน ขั้นปรมัตถนั้นจะถึง "จิต" เสมอ แต่ก็มีการเกี่ยวพันกับส่วนที่เป็นภายนอกมากน้อยเป็น **ขั้นต้น–ท่ามกลาง–บั้นปลาย** ให้พิจารณาเห็นให้ได้เสมอ ๆ แม้ "จิตในจิต" เองแล้ว ก็ยังมี **หยาบ-กลาง-ละเอียด** ในจิตเองอีก มากมายหลายตลบเหลือเกิน

175

การเรียน "*รู้*" *ให้* "*รู้รอบ*" นั้น จึงมิใช่เรื่องง่าย ๆ เลย ข้อสำคัญนั้น ทุกขั้นตอนของแต่ละรอบ จะต้องรู้ขอบเขต รู้เป้าหมาย **ต้น–กลาง–ปลาย**ของขอบเขตนั้น ๆ ที่เราหมายเอาให้ได้ **นอกเหนือกว่านั้น ต้องอย่ายึดมั่นถือมั่นเป็นอันขาด** ให้เอาจริงอยู่เพียงกับ "ขอบเขต" ที่**สำคัญ** อันเราได้**กำหนดหมาย**ว่า **นี่แหละต้องให้ "มั่น" ต้องให้ "คงที่" ต้องให้ "เด็ดขาดเที่ยงเป็นโลกุตตระ"** *(คือ พุ่งไปทิศเดียวแล้วไม่มีเวียนกลับ)* **ให้ได้อย่างพ้นสงสัยจริงๆ (นี้คือ ความหมายของคำว่า เที่ยง หรือ ยึดอย่าง "นิยต" มิใช่เที่ยงอย่าง "นิจจัง" และ มิใช่ยึดอย่างโมหะที่เรียกว่า "อภินิเวสายะ")** รอบต่อ ๆ ไป เราก็จะรู้เลื่อนเหลื่อมเชื่อมต่อประสานกันอยู่เสมอเองแหละ ไม่ตัดตอนลงเปรี๊ยะ ๆ ไปเสียทีเดียวหรอก ! มันซ้อน ๆ ซ้อน ๆ อยู่อย่างนั้น ๆ แหละ และก็จะมีขั้นตอนที่ห่างจนนับได้ว่า "ขาดรอบ" หรือ "**พ้นรอบ**" **ซึ่งกันและกัน**แล้ว ในส่วนที่เราจะพึงรู้เอง จริง ๆ

พอมาถึงตรงนี้ ก็ใคร่จะขอยืนยันย้ำย้อน แบ่งขั้นตอนให้กระจะชัดกันอีกทีจากของจริงให้ดูซิ เช่นว่า

๑. "อิทธิวิธี" นั้น ก็คือ **การฝึกรู้วิธีให้เก่ง หรือ หัดทำให้ได้ให้เป็น ให้เข้าใจใน "วิธี" และ "วิถี" ต่างๆอย่างชัดแท้** แบ่งอย่างหยาบๆว่า เรื่องนอกให้รู้นอก ในให้รู้ใน มากมายให้รู้มากมาย ลดลงให้รู้ลดลง มากขึ้นให้รู้มากขึ้น หนึ่งเดียวให้รู้หนึ่งเดียว **ไม่มีเลยให้รู้ไม่มีเลย** และทำให้เป็นตั้งแต่วิธีง่าย ๆ กับ เหตุปัจจัยง่าย ๆ ใกล้ตัวไปก่อน อะไรควรก่อนให้รู้ก่อน อะไรควรหลังให้รู้หลัง อะไรเป็นเหลี่ยมอย่างไร ให้รู้ในเหลี่ยมนั้น ๆ อย่างน้อยที่สุด ก็ควรจะทำในเรื่องหยาบๆใหญ่ๆ ใกล้ตัวให้ได้กันก่อน รู้ให้ชัดเข้าใจให้จริงก่อน เป็นสัมมาทิฏฐิ แล้วก็ทำให้ได้ หรือ อันไหนเรื่องไหนทำได้แล้ว ก็รู้ตามความจริงให้เป็น**สัมมาทิฏฐิ** ให้ได้ว่า อย่างนั้นขั้นนั้นเป็นขั้นต้น ขั้นกลาง ขั้นปลาย อย่างง่าย ๆ อันใดทำ*ได้แล้วก็ให้ "รู้แล้ว"* **แล้วอย่าหลง "หยุด" อยู่แค่นั้น** ให้หา "ขั้นตอน" ที่หยาบใหญ่ขั้นใหม่ของเราต่อไปอีก อันก็คือ **ความละเอียดขึ้นสูงขึ้น**นั่นเองแหละ ถ้าเทียบกับความหยาบใหญ่ขั้นเก่าขั้นก่อน คือ **ได้ "รู้" กันถูกต้องชัดแท้**

หรือ นับเอาว่า "อิทธิวิธี" นั้น ก็คือ กำลังละ "มิจฉาทิฏฐิ" นั่นเอง

๒. "โสตทิพย์" นั้น ก็คือ การรู้**ความซ้อน** การเข้าใจใน**สภาพเชิงซ้อน ที่สืบต่อ และ เหลื่อมซ้ำอยู่กับใหม่บ้าง กับเก่าบ้าง รู้รูป รู้นาม–รู้รูป รู้อรูป จากหยาบสู่ละเอียด หรือ ละเอียดสู่หยาบทั้งหลาย** รู้เหตุใกล้ รู้เหตุไกลที่แน่นอนเป็นจริง รู้ตื้น รู้ลึก รู้หนา รู้บาง รู้แง่ รู้เงื่อนสลับซับซ้อนตามที่เป็นจริง ใหญ่ ๆ หยาบ ๆ เป็นเรื่องใกล้นั้นอย่างไร ? ใหญ่ ๆ หยาบๆ เป็นเรื่องไกลนั้นอย่างไร ? ละเอียดสุขุม เป็นเรื่องใกล้นั้นอย่างไร ? ละเอียดสุขุม แต่เป็นเรื่องไกลนั้นอย่างไร ? ใหญ่ ๆ แต่เป็นเรื่องละเอียด และเป็นเรื่องยากนั้นอย่างไร ? ละเอียด แต่เป็นเรื่องใหญ่ และเป็นเรื่องง่ายนั้นอย่างไร ? ใหญ่ๆ แต่เป็นเรื่องง่าย และเป็นเรื่องเล็กนั้นอย่างไร ? ละเอียด แต่เป็นเรื่องเล็ก ๆ และ เป็นเรื่องง่ายนั้นอย่างไร ? ฯลฯ ส่วนใดสิ่งใดสำคัญมากกว่า ควรทำให้แก่ตนก่อนกว่า แม้จะเรียกว่า หยาบ เรียกว่า ละเอียด ก็ตาม ก็ควรรู้ระดับ รู้ขีดรู้ขอบ รู้ความควรจะทำต่อ ทำก่อน หรือ ทิ้งไว้ก่อน ไว้ทำทีหลัง เข้าใจในสภาวะ "แตกต่าง" กันชัดขึ้น ละเอียดลออลึกซึ้งขึ้น **ไต่เข้าไปหาปรมัตถยิ่งขึ้น** คือ เข้าไปหมายเอาแต่เรื่องของ*จิต – เจตสิก – รูปจิต–อรูปจิต* มากขึ้น ให้ใกล้ขึ้นๆ **ซึ่งมีการละ ล้าง จางคลาย ได้ถูกตัว ลดตนได้จริงๆ**

หรือ นับเอาว่า "โสตทิพย์" นั้น ก็คือ กำลังละ "สักกายทิฏฐิ" นั่นเอง

๓. "เจโตปริยญาณ" นั้น ก็คือ **การรู้แท้ใน "จิต" จริงๆ ถ้วนรอบขัดเงิน** มากเหลี่ยมมากมุม สืบต่อละเอียด มาจากภายนอก เข้ามาหาภายใน ตามระดับตามขั้นแห่งความเก่ง และ รู้ละเอียดเก่งเยี่ยมประณีตสุขุมในจิตภายในลึกซ้อนสืบต่อเข้าไปเรื่อยๆตามภูมิ จนเป็นที่สุดแห่งที่สุดยิ่ง จนรู้แน่แท้แม้ในจิตวิมุตตจิตนิพพานนั่นทีเดียว ที่สุด แม้แต่ จิต "อวิมุตต" ของพระอรหันต์ อันเป็น*อนันตัง ของอนิจจัง* ก็จะรู้ได้โดยไม่สงสัยเลย*(พ้นวิจิกิจฉา)* เพราะเป็นผู้หยั่งถึงสภาวะแท้

177

มีความเป็นไปในจิตตนเองแล้วจริง เป็นการ "รู้" อย่าง **กินรอบ** เข้าไปถึง "**ความเป็น**" **ของจิตจริง** แม้จะเพียงเพิ่ง "ได้รู้" ได้สัมผัสความเป็นรอบ–ความเป็นจบ เป็นเพียง "ปัฏฐาน" *(คือ เพิ่งเริ่มตั้งขึ้น, เริ่มก่อ, เริ่มประสพ)* ก็ตาม ก็เรียกได้ว่า ถึงขั้น "ปริย" อันหมายความว่า "**จงให้เกิดจนถึงเขต หรือ ถึงรอบ เพื่อยืนยันสิ่งนั้นในความเป็นจริง ที่ 'จิต' ของเราเอง**" รู้สภาพ "**จิต-วิมุติ**" ต่างกับ "**จิตอวิมุติ**" กันแท้ชัด **จะเป็นการมี** "**อนัตตา**" **จริง** เข้าถึง "**สุญญตา**" **ด้วย** "**จิต–เจตสิก–รูป**" **ของตนแท้** แม้จะตัวเล็ก ตัวแรก ก็ดี

หรือ รวมความนับเอาว่า "เจโตปริยญาณ" นั้น ก็คือ กำลังละ "อัตตานุทิฏฐิ" ตัวจริง นั่นเอง

จะเห็นได้ว่า **อภิญญา**ทั้ง ๓ นั้น มันมีความสัมพันธ์กัน จากหยาบ มาเป็นกลาง มาเป็นละเอียด และแม้ในแต่ละ**อภิญญา** ก็ยังมี **หยาบ–กลาง–ละเอียด** ซ่อนซ้อน แฝงซ้ำอยู่ในตัวเองอีก

ถ้ารู้ได้ดังนี้ จึงจะ**เป็น** "**พุทธวิชชา**" **แท้** เป็น**อภิญญา** ที่ทรงคุณ จะช่วยให้ตรัสรู้ได้ เรียกว่า *รู้ลึกซึ้งถึง "จิต" ตัวจริง* **(เจโต)** อันเป็นรอบ หรือ เป็นอันดี เป็นอันจบ ครบขบวนไปตามลำดับ ๆ ไปตามภูมิ เก่งมาก เก่งน้อยของแต่ละภูมิ เป็น*อันน่าได้ น่าเป็น น่ามี น่ารัก น่าขอบใจยิ่ง ที่สุด ที่มนุษย์ควรจะรัก จะขอบ จะเป็น* **(ปริย)** จึงจะเรียกว่า **มี "เจโตปริยญาณ" แท้ๆ** ถูกตรง และ "สำคัญถูก" แล้ว

รู้ขั้นสูงสุด เป็น "ปรมัตถธรรม" ก็จะต้องรู้ "จิต" รู้ "เจตสิก" รู้ "รูปจิต" รู้ "อรูปจิต" รู้ "เวทนา" รู้ "ธรรมารมณ์" แม้ของ "อรูปจิต" นั้น ๆ หรือ รู้ "ธรรมในธรรม" จริง ๆ และ รู้ "นิพพาน" ซึ่งจะต้อง "*กำหนดรู้*" *(สัญญา)* ให้เป็น "*ความรู้นั้นๆ แท้ถึงขั้นจิตเสวยอารมณ์แล้วจริง แม้ที่สุดอารมณ์วิมุติ*" **(เวทยิต)** โดยเฉพาะให้ "นามขันธ์" ของเราเองเกิดรู้ เกิดสัมผัสจริง ให้ได้ ที่ตนแท้ทุก ๆ สภาวะ และสำคัญที่สุด ก็สภาวะของ "นิพพาน" *แล้วเราจึงจะไปรู้แท้ของ* **ผู้อื่น** *ได้*

การ "รู้" ที่ตน จึงสำคัญกว่า การจะไปเที่ยว "รู้" ของผู้อื่นก่อน

"เจโตปริยญาณ" ที่ถูกตรงแท้ๆ จึงมิใช่หมายเอาการไปเที่ยวได้รู้ในจิต รู้ความคิดของผู้อื่นเป็นสำคัญด้วย ที่สำคัญแท้นั้น ก็คือ หมายเอา **ความเก่ง ความสามารถ ที่สามารถรู้จิต รู้กิเลสของตนได้ชัดเจนรอบถ้วน นั่นต่างหาก เป็นสำคัญจริงถูกตรง** จงเข้าใจประเด็นแท้ๆ เป้าหมายจริงๆ ของ "อภิญญา" ที่เป็น **พุทธวิชชา** ที่ถูกตรงให้ได้ จะได้ไม่หลงผิดไปมัวเทิดทูน "หลงใหล" ในความเก่งอันไม่เข้าท่า ไม่เข้า "ทาง" *(มรรค)* และ ไม่เสียเวลาสำหรับผู้ปฏิบัติพุทธธรรม

ส่วนผู้ที่ได้ปฏิบัติประพฤติธรรม จนรู้รอบของตนได้จริงแท้ เก่งเยี่ยมแล้ว ต่อไปจะไปเที่ยวได้รู้นอกตน ไปเพ่งรู้ของผู้อื่นในภายหลัง ก็ย่อมได้ ดีด้วย และ ต้องทำเช่นนั้นอยู่ดี เป็นลำดับๆ จงเรียงลำดับแห่งบทประพฤติธรรมให้งาม เป็น **ต้น-กลาง-ปลาย** ให้ดีๆเถิด